

У ПАРЛАМЕНЦЕ
ІНВЕСТЫЦЫІ – РУХАВІК ЭКАНОМІКІ

2-3 стар.

ПАДАРОЖЖА ў БРЭСТ

3 стар.

ДЫПКУР'ЕР
ІНДЫВІДУАЛЬНАЯ
ПРАГРАМА ПАРТНЁРСТВА БЕЛАРУСІ І НАТО

3 стар.

ГОСЦЬ
Вальдо КАЛІНІН:
"ЦЯПЕР І ў ЦЫГАНОЎ ЁСЦЬ СВАЯ БІБЛІЯ"

4 стар.

ВЕРНІСАЖ
МАСТАЦКАЯ ДЫНАСТЫЯ У.ГАЛУБКА

5 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ:
УКРАЇНА, КЫРГЫЗСТАН, ІТАЛІЯ, Польша

6 стар.

АПОВЕСЦЬ У.НЯКЛЯЕВА
"ПРАГА" (працяг)

7 стар.

ДЗІЦЯЧАЯ ЧЫТАНКА
"КАЗКА ПРА ЗАЛАТОГА ПЕЎНІКА"

8 стар.

КАЛЕКЦЫЯ
"АўТАМАБІЛЬ НА ДАЛОНІ"

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

17 красавіка 2002 года, № 16 (2782)

Цана 135 рублёў

E-mail: golos_radzimy@tut.by

Хроніка жыцця

ШЭФСКАЯ ДАПАМОГА

Сталічныя ўлады прынялі рашэнне аказаць шэфскую дапамогу раёнам Гомельшчыны, якія найбольш пацярпелі ад радыяцыйнага забруджвання.

Гаспадаркам, у прыватнасці, было выдзелена 78 трактароў "МТЗ-80", якія ўжо працуюць на палях. Дарэчы, гэтая тэхніка была ўручана лепшым механізатарам, якія зараз лідзіруюць на сяўбе.

ЭКЗАМЕНАЎ СТАЛА МЕНШ

Прыемная навіна для выпускнікоў сярэдніх школ Беларусі: у адпаведнасці з рашэннем Міністэрства адукацыі колькасць выпускных экзаменаў паменшылася.

У прыватнасці, выпускнікі адзінаццаціх класаў агульнаадукацыйных школ будуць здаваць у чэрвені замест шасці экзаменаў — чатыры. Два з іх з'яўляюцца абавязковымі (матэматыка і руская ці беларуская мова на выбар), і два выбіраюцца навучанцамі па асабістым жаданні. Тыя ж вучні, якія прайшлі цэнтралізаванае тэсціраванне, могуць прадаставіць у школу адпаведны сертыфікат і тым самым зменшыць свае хваляванні ў час выпускных экзаменаў.

ЧАРАЎНІЦА МАРЫНА

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

Адзін з лідэраў чэмпіянату краін Усходняй Еўропы па цырульнай справе Марына НІКІФАРАВА (на здымку) працуе ў Віцебску.

ЗА ЧЫСТАЕ НЕБА

14 красавіка ў Беларусі быў адзначаны Дзень войскаў праціпаветранай абароны.

Зараз ідзе актыўная мадэрнізацыя ППА. У хуткім часе тут будуць скарачаны састарэлыя зенітна-ракетныя комплексы, радыёлакацыйная і авіяцыйная тэхніка.

На ўзбраенні застануцца сучасныя комплексы С-300 і "Бук", самалёты Су-27, Су-25, Су-24, МіГ-29, верталёты Мі-8 і М-24. У гэтым годзе ваеннаслужачыя плануюць правесці вучэнні з баявой стрэльбай на расійскім палігоне "Ашулук".

ІВАН ПЛЮС ЕВА

Самы незвычайны за апошнія гады шлюб зарэгістраваны на Гомельшчыне, у Нараўлянскім раённым аддзеле ЗАГС: жаніху 93 гады, а нявесце — 78.

Галавой новай сям'і стаў Іван Продчанка, які 45 гадоў адпрацаваў у лясніцтве. У яго пяцёра дзяцей, адзінаццаць унукаў, дзесяць праўнукаў і тры прапраўнукі. У роднай вёсцы Кіраў ён быў моцным гаспадаром. Але жонка Лізавета памерла, і жыць аднаму стала не пад сілу. А тут спаткаўся Іван Сямёнавіч з Евай Дубянск, якая таксама шмат перанесла ў гэтым жыцці. Яны спадабаліся адзін аднаму і вырашылі разам дажываць свой век.

МІНСКАЯ ВЯСНА

У Мінску пачаўся традыцыйны Міжнародны музычны фестываль "Мінская вясна-2002".

Сёлета ён праходзіць пад пэтычнай назвай "Музычныя святкаванні". Першы канцэрт фестывалю прысвячаўся 120-годдзю з дня нараджэння Я.Купалы. У выкананні Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Рэспублікі Беларусь пад кіраўніцтвам Аляксандра Анісімава прагучала араторыя Д.Смольскага "Паэт" на вершы Я.Купалы.

ЧАСТУЙЦЕСЯ БЯРОЗАВЫМ СОКАМ!

Прамысловыя прадпрыемствы Белкаапсаюза ў гэтым годзе маюць намер нарыхтаваць не менш як 1 500 тон бярозавага соку.

Акрамя натуральнага бярозавага соку, прадпрыемствы будуць выпускаць яго купажыраваны варыянт, настоены на ігліцы, рамонку, мяце. Дарэчы, на Чырвонаслабодскім кансервавным заводзе, які знаходзіцца ў Салігорскім раёне Мінскай вобласці, асартымент такіх вітамінных напіткаў ужо налічвае больш за 20 назваў. Прадукцыя прадпрыемства прызнана лешай у краіне і адпраўляецца за мяжу.

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.

АКВАРЭЛЬНЫЯ ФАРБЫ ВЯСНЫ

Віцебская мастачка Алена АЛАДЗЬЕВА.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

ПАДПІСКА-2002

Шаноўныя чытачы "Голасу Радзімы"! Каб наша сувязь не спынілася, раім паклапаціцца аб падпісцы. Нагадваем, што "ГР" уключаны ў падпісныя каталогі Беларусі, Літвы, Украіны, Казахстана, Таджыкістана, Кыргызстана, Малдовы, Расіі. У іншых краінах лепш аплаціць атрыманне штотыднёвіка ЧЭКАМ, даслаўшы яго ў рэдакцыю. Кошт гадавога камплекта для краін Еўропы — 50, астатніх — 60 долараў ЗША. Будзем разам!

Фестывалі

"СЛАВЯНСКІ БАЗАР У ВІЦЕБСКУ" СКЛІКАЕ СВАІХ СЯБРОЎ

Вызначана дата правядзення фестывалю "Славянскі базар у Віцебску".

XI Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" сёлета будзе праходзіць у горадзе на Дзвіне з 19 па 25 ліпеня. Распараджэнне аб гэтым падпісаў Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка.

Згодна з дакументам, зацверджаны арганізацыйны камітэт маючага адбыцца агляду. Яго ўзначаліў віцэ-прэм'ер краіны Уладзімір Дражын.

Алег ЛЯХ.

Спорт

ПЛАВАННЕ. На чэмпіянаце свету па плаванні ў Маскве нашы спартсмены ўстанавілі 9 рэкордаў Беларусі.

Варта адзначыць 5-е месца Алены Попчанка на дыстанцыі 100 метраў вольным стылем. Аналагічны вынік паказаў наш жаночы квартэт на дыстанцыі 4x100 вольным стылем. У мужчын лепшым быў Дзмітрый Каптур, які паказаў два сёмыя вынікі на 400 і 1 500 метраў вольным стылем.

У парных спаборніцтвах наш дуэт Вікторыя Паўловіч і Тацяна Кастраміна быў трэцім. Яшчэ адна "бронза" на рахунку Вікторыі Паўловіч. З кітайцам Чэнь Вейсінам яна заваявала "бронзу" ў міксце.

Міхаіл МАЗАКОЎ.

Зваротная сувязь

РАСІЯ

У рэдакцыю нашай газеты трапіла пісьмо жыхара Краснаярскага краю, беларуса па паходжанні, Фёдара Качана. Мяркуем, яно будзе цікавым і для нашых чытачоў. На старонках "Голасу Радзімы" мы ўжо расказвалі пра беларускія вёскі, якія сустракаюцца ў Цюменскай вобласці (№№ 10, 11, 2001 год), на Украіне (№ 42, 2001 год). Будзем удзячныя, калі пралёс пасяленцаў, гісторыю нашых беларускіх вёсак вы напішаце ў сваіх лістах.

НАШАЙ ВЁСЦЫ — 100 ГАДОЎ

Наша вёска Нававаздвiжанка (Плашкіна) заснавана перасяленцамі з Беларусі. Першымі сто год назад прыехалі сюды і заснавалі вёску мой прадзед Ягор Качан з прабабуляй Наталляй, чатырма сынамі (адзін ужо тут нарадзіўся) і замужняй дачкою; сем'я Антона Маркевіча і Прохара Сілівенка. За імі яшчэ прыехалі перасяленцы. Адсюль жа мужчыны ішлі на войны, каб абараняць Айчыну. Многія не вярнуліся, а з тых, хто вярнуўся, шмат хто памёр ад ран. З франтавікоў у нашай вёсцы застаўся ў жывых да гэтай пары толькі мой бацька Пётр Качан ды яго дваюродны брат, таксама франтавік Філіп Качан (але ён паехаў з вёскі ў 1986 годзе і жыве цяпер у Абазе).

У вёсцы калісьці налічвалася 59 двароў. Людзі жылі вясёлля, працавітыя. Цяпер жа засталася толькі 9 двароў, а ў іх у асноўным старыя. Жывыя яшчэ мая маці Анастасія Качан (Крахоткіна) і яе сястра Надзея Рыбчык (Крахоткіна). Яны са сваімі бацькамі Паўлам Крахоткіным і Ксёніяй Крахоткінай (Васілеўскай) другі раз прыехалі ў гэтыя месцы ў 1934 годзе...

Да гэтай пары жывуць тут нашчадкі перасяленцаў, а іх продкі пахаваны на вясковых могілках.

Магчыма, ёсць нейкае вышэйшае накіраванне ў тым, што гэтага юбілею дачкаліся сталыя людзі, франтавікі — нашчадкі першых перасяленцаў — мае родныя людзі Пётр і Філіп Качаны.

Было б пажадана, каб успомнілі пра нашу вёску на Беларусі, з якой мы звязаны цеснымі духоўнымі сувязямі.

3 павагай

Фёдар КАЧАН.

Звязацца з намi можна праз раённую газету "Победа": 663850, Краснаярскі край, пасёлак Ніжні Інгаш, вуліца Набярэжная, 76.

Ад рэдакцыі. Мы віншваем жыхароў далёкай сібірскай вёскі Нававаздвiжанка з векавым юбілеем. Хай нашы землякі будуць моцныя здароўем і духам, працавітыя, як іх дзяды і прадзеда, якія, нягледзячы на суровыя сібірскія маразы, здолелі знайсці і абжыць новыя землі дзеля дабрабыту сваіх дзяцей.

канферэнцыі

58-я СЕСІЯ КАМІСІІ
ПА ПРАВАХ ЧАЛАВЕКА

У Жэневе праходзіць 58-я сесія Камісіі па правах чалавека. У яе рабоце прымае ўдзел дэлегацыя Беларусі на чале з Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Рэспублікі Беларусь у Швейцарскай Канфедэрацыі Уладзімірам Каралёвым.

На парадку дня сесіі — шырокае кола пытанняў, сярод якіх прыярытэтнымі для нашай краіны з'яўляюцца абарона эканамічных, сацыяльных і культурных правоў, ліквідацыя ўсіх форм дыскрымінацыі, абарона правоў дзіцяці, кансультацыйныя паслугі і тэхнічная дапамога ў галіне правоў чалавека...

Беларусь традыцыйна актыўна ўдзельнічае ў сесіях Камісіі па правах чалавека — аўтарытэтнага органа ААН, які выпрацоўвае

палітыку і прымае рашэнні па ўсім спектры пытанняў абароны правоў чалавека. Камісія складаецца з 53 дзяржаў-членаў, што выбіраюцца Эканамічным і Сацыяльным Саветамі ААН на тры гады. Беларусь была членам гэтага органа ў 1995–1998 гадах. У рабоце 58-й сесіі Камісіі па правах чалавека беларуска дэлегацыя ўдзельнічае ў якасці назіральніка.

Прэс-служба МЗС.

свой шлях

АБУТАК ПА-БЕЛАРУСКУ

Студэнты 4 курса канструктарска-тэхналагічнага факультэта Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта Аляксей Піскуноў і Аляксандр Капраў сталі пераможцамі VII Міжнароднага конкурсу дызайнераў абутку і

аксесуараў "прэт-а-партэ", які прайшоў у Маскве. Іх калекцыя жаночых чаравікаў пад назвай "Гні сваю лінію" стала пераможнай.

НА ЗДЫМКУ: Аляксандр КАПРАЎ і Аляксей ПІСКУНОЎ са сваімі ўзнагародамі і мадэлямі абутку.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

здарэнні

КАНФІСКАВАНЫ ЮВЕЛІРНЫЯ ВЫРАБЫ

Адзін кілаграм 239 грамаў вырабаў з золата, сярод іх — 2 залатыя завушніцы з брыльянтамі вагой 0,78 карата — такі "ўлоў" супрацоўнікаў УБЗЗ і крымінальнага вышуку УУС Брэсцкай вобласці. Гэтыя каштоўнасці канфіскаваны ў час аператыўна-по-

шукавых мерапрыемстваў па стрымліванні фактаў незаконнай купкі золата і вырабаў з яго ў Брэсце.

На здымку канфіскаванае золата і фальшывыя долары.

Раман КАБЯК, БелТА.

у парламенце

ІНВЕСТЫЦЫІ – РУХАВІК ЭКАНОМІКІ

— Васіль Пятровіч, раней інвестыйная палітыка дзяржавы вызначалася законам аб замежных інвестыцыях. Чаму ўзнікла неабходнасць абнаўлення гэтага заканадаўства і стварэння спецыяльнага кодэкса?

— Напомню чытачам "Голасу Радзімы", што ў адпаведнасці з праграмай сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны на бліжэйшыя пяць год прыярытэтамі дзяржавы з'яўляюцца экспарт, жыллё, прадукты харчавання, ахова здароўя, а таксама інавацыйная і інвестыйная дзейнасць. Глобальная дзяржаўная задача, якая стаіць перад урадам, — гэта наданне Беларусі статуса краіны, прывабнай для ўкладання інвестыцый. А асноўнай мэтай гэтага кодэкса якраз і было стварэнне стабільнага закона, які павінен садзейнічаць палепшэнню рэйтынгу дзяржавы на міжнароднай арэне і забяспечыць празрыстасць прававога поля, яснасць палітыкі краіны ў адносінах да інвестараў.

У гэтым дакуменце, на мой погляд, вырашана вельмі важная задача — сістэматызаваны на адзінай базе нарматыўныя акты ў галіне інвестыйнай дзейнасці, што маюцца ў наяўнасці. Акрамя таго, уведзены новы паняццёвы апарат, які адлюстроўвае рыначныя пераўтварэнні, што маюць месца зараз. Ён дае азначэнне такім паняццям, як інвестар, інвестыцыя, канцэсія і г.д., чаго раней не было ў беларускім заканадаўстве. Пры гэтым ІК датычыць толькі інвестыйнай сферы, ён не закранае грамадзянскага заканадаўства.

— Тады расшыфруйце, калі ласка, што ў адпаведнасці з новымі правіламі можа быць аб'ектам інвестыцый, у якіх формах можа праяўляцца інвестыйная дзейнасць, якія дакументы пры гэтым афармляюцца?

— Да такіх аб'ектаў адносяцца нерухомая маёмасць, прадпрыемствы, у тым ліку маёмасны комплекс, каштоўныя паперы, зямля, нетры, а таксама інтэлектуальная ўласнасць. Так што, як бачыце, кола акрэслена досыць шырока. У адпаведнасці з кодэксам інвестыйная дзейнасць ажыццяўляецца ў наступных формах: стварэнне юрыдычнай асобы, канцэсій, набыццё маёмасці або маёмасных правоў, каштоўных папер, аснашчэння, правоў на аб'екты інтэлектуальнай ўласнасці і г.д.

Наогул найважнейшым фактарам прыцягнення прыватнага капіталу з'яўляецца прызнанне нацыянальным заканадаўствам інвестыйнага дагавора. Такія дагаворы знаходзяць прымяненне ў краінах з эканамічнымі сістэмамі пераходнага тыпу, калі з боку дзяржавы неабходны дадатковыя гарантыі прыватнаму

З канца мінулага года ў Беларусі пачаў дзейнічаць новы Інвестыйны кодэкс, які ўпершыню ўраўноўвае ў правах айчынных і замежных інвестараў. Аналагі ў такому зводу законаў у краінах Садружнасці няма. Пра асаблівасці гэтага глабальнага дакумента расказвае нашым чытачам старшыня Камісіі па жыллёвай палітыцы, будаўніцтву, гандлю і прыватызацыі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі Васіль ХРОМ

інвестару. У Беларусі, у адпаведнасці з кодэксам, гэты дагавор можа стаць прававой асновай для арганізацыі прыватных вытворчасцей або стварэння аб'ектаў інфраструктуры, стымулявання развіцця пакуль яшчэ нешматлікіх і, на мой погляд, недастаткова эфектыўных свабодных эканамічных зон.

— Раскажыце, калі ласка, больш падрабязна, што ўяўляе сабой новае для Беларусі паняцце "канцэсія"?

— Канцэсія — дагавор, які заключае Рэспубліка Беларусь з інвестарам — беларускім ці замежным — аб перадачы на аснове адплаты на пэўны тэрмін (да 99 гадоў) права на выдзяленне асобнага віду дзейнасці, які з'яўляецца прэагатывай дзяржавы (нетры, карысныя выкапні, абаронныя прадпрыемствы і г.д.). Калі жадаеш, каб дзяржава падзялілася з табой сваёй выключнай манаполіяй, калі ласка, укладвай грошы ў пакеты дзяржаўнасці і прынось новыя тэхналогіі. Гэта значыць, мы дазволілі ўкладваць інвестыцыі ў гэтыя аб'екты на аснове канцэсій.

Як вам вядома, на Беларусі прыватызацыя ажыццяўляецца паступова. І на сённяшні дзень у нас толькі 12 працэнтаў уласнасці з'яўляецца прыватнай, астатняе належыць дзяржаве. У парламенце знаходзіцца на разглядзе новы закон аб прыватызацыі дзяржаўнасці. Ёсць пэўная стратэгія не раздаваць усё адразу і бясплатна, а давараць уласнасць надзейнаму гаспадару, які ўкладвае грошы і прыносіць новыя тэхналогіі. Паколькі асноўная частка ўласнасці застаецца пакуль дзяржаўнай, канцэсія сёння з'яўляецца найбольш актуальным правілам партнёрства. Калі канцэсія пачне працаваць, гэты накірунак, лічу, можа стаць даволі перспектыўным.

— Любы патэнцыяльны інвестар — гэта перш за ўсё ўласнік. Якія правы і гарантыі дае кодэкс гэтай катэгорыі асоб?

— Сапраўды, ключавым элементом фарміравання высокага ўзроўню эканамічнай свабоды ў любой дзяржаве з'яўляецца забеспячэнне гарантыі абароны правоў уласнасці. Гэта аксіёма, з якой нельга не лічыцца і якая, дарэчы, зафіксавана ў Канстытуцыі Беларусі. Таму ў кодэксе адзначана, што дзяржава гарантуе права ўласнасці інвестара і абараняе яго правы ў адпаведнасці з беларускім заканадаўствам. Устаноўлена, што інвестар можа самастойна планавать і ажыццяўляць усе дзеянні, абумоўленыя правамі валодання, карыстання і распараджэння аб'ектамі і вынікамі інвестыцый. Падкрэсліваю, што ўпершыню прыраўнаваны ў правах айчынных і замежных інвестараў. Мы не павінны забываць: інвестар — гэта баязлівая лань. Досыць напалохаць яе аднойчы — і яна не хутка вернецца да той самай крыніцы. А новы Інвестыйны кодэкс Беларусі якраз і дапаможа пераадолець гэты страх многім нашым буду-

чым партнёрам.

Акрамя таго, новым заканадаўствам прадугледжаны мытныя і падатковыя льготы для інвестараў.

— Калі ласка, раскажыце нашым чытачам пра гэта больш падрабязна. — Камерцыйныя арганізацыі з замежным капіталам, а таксама замежныя інвестары карыстаюцца ўсімі льготамі, якія прадугледжваюцца для юрыдычных асоб Беларусі. Акрамя таго яны вызваляюцца ад падатку на прыбытак на працягу трох гадоў. У выпадку, калі інвестары займаюцца вытворчасцю асабліва важнай для краіны прадукцыі, у наступныя тры гады яны плацяць толькі палову стаўкі падатку на прыбытак. Вызваляюцца ад абкладаных падаткам і мытнымі пошлінамі тавары, якія ўвозяцца на тэрыторыю Беларусі ў якасці ўкладу замежных удзельнікаў у статутны фонд камерцыйнай арганізацыі. Дарэчы, беларускім заканадаўствам могуць усталявацца і іншыя льготы.

— А калі гаварыць у цэлым аб прававым рэжыме для замежных інвестараў?

— У кодэксе зафіксавана, што правы рэжым і ўмовы дзейнасці замежных інвестараў і ствараемых з іх удзелаў таварыстваў, прыватных унітарных замежных прадпрыемстваў і г.д. не могуць быць менш спрыяльнымі, чым для юрыдычных асоб Рэспублікі Беларусь. У выпадку, калі заканадаўчыя акты, прынятыя пасля стварэння камерцыйнай арганізацыі з замежнымі інвестыцыямі, пагаршаюць становішча інвестара і яго прадпрыемства, то да яго на працягу 5 гадоў (!) прымяняецца заканадаўства, якое дзейнічала на дзень рэгістрацыі камерцыйнай арганізацыі. Гэта значыць, любыя змены да горшага на іх не будуць распаўсюджвацца 5 гадоў.

Акрамя таго, у кодэксе зафіксавана, што выключачацца нецывільізаваная канфіскацыя інвеставанай маёмасці. Для тых, хто ўкладвае грошы ў беларускую эканоміку, устаноўлены гарантыі ад незаконных дзеянняў і, наадварот, бяздзейння дзяржаўных органаў і службовых асоб, у выніку чаго інвестару можа быць нанесена шкода ці страта. Вызначана, што шкода павінна быць пакрыта ў судовым парадку з адпаведнага бюджэту. Перавагай новага дакумента з'яўляецца і ўсталяванне роўных умоў супрацоўніцтва прыватнага і дзяржаўнага сектараў. Гэта дзяржаўная падтрымка ў выглядзе гарантыі урада па замежных крэдытах і частковага фінансавання гэтых праектаў у цэнтралізаваных рэсурсаў.

— Ці ёсць якія-небудзь абмежаванні для дзейнасці ініцыятыўных інвестараў?

— Іх толькі два. Па-першае, без спецыяльнага дазволу ўрада на тэрыторыі Беларусі не дазваляюцца інвестыцыі ў сферы забеспячэння абароннай бяспекі краіны. Па-другое, не дапускаецца

выраб і рэалізацыя наркатыкаў, атрутных рэчываў па пераліку, зацверджанаму Міністэрствам аховы здароўя.

— Ці могуць інвестары свабодна распараджацца сваімі валютнымі даходамі? Бо для беларускіх прадпрыемстваў існуе абавязковае правіла — продаж 30 працэнтаў валютных паступленняў дзяржаве.

— Гэта тлумачыцца, перш за ўсё, недахопам валютных сродкаў. Што ж датычыць інвестараў, то на іх гэта правіла не распаўсюджваецца. У камерцыйнай арганізацыі з доляй замежных заснавальнікаў ва ўстаўным фондзе не менш за 30 працэнтаў выручка ў замежнай валюце ад экспарту прадукцыі ўласнай вытворчасці застаецца ў поўным аб'ёме, за выключэннем сумы падатковых і мытных плацяжоў.

— Васіль Пятровіч, мы добра ведаем, што Беларусь па ўзроўню інвестыцый займае ледзь не апошняе месца сярод краін СНД. Як паказвае практыка, без сур'ёзнай фінансавай падтрымкі не можа абыйсціся ні адна дзяржава з пераходнай эканомікай. Колькі, на ваш погляд, спатрэбіцца сродкаў, каб наша краіна змагла ўстаць на ногі і як роўная здолела заявіць пра сябе на сусветным рынку?

— Пытанне, канешне, цікавае. І вельмі актуальнае, улічваючы, што зараз вядуцца інтэнсіўныя перамовы з нагоды ўступлення Беларусі ў СГА. Давайце падлічым разам. У нашай краіне, як вядома, прыкладна 5 мільянаў працаздольных грамадзян і столькі ж працоўных месцаў. Калі я не памыляюся, то, па ацэнках экспертаў, каб вырабляць канкурэнтаздольную на сусветным рынку прадукцыю, у кожнае працоўнае месца трэба ўкласці каля 20 тысяч долараў. Памножым дзве гэтыя лічбы і атрымаем 100 мільярадаў долараў. Прыкладна такая сума спатрэбіцца Беларусі, каб забяспечыць канкурэнтаздольнасць сваіх тавараў на сусветным рынку. У іншым выпадку, калі мы ўступім ў СГА і мытныя бар'еры будуць зняты, замежная прадукцыя цалкам выцесніць беларускую. Я думаю, што пачуццё ўласнай нацыянальнай годнасці не дазволіць нам дапусціць гэты варыянт, і шчыра спадзяюся, што перспектывы ў нас ёсць.

Пры гэтым нельга забываць, што інвестыцыйны выгадны і для саміх уладальнікаў капіталаў, якія атрымліваюць розныя гарантыі і льготы, і для дзяржавы. Я нядаўна пазнаёміўся з даследаваннямі дарадчыка Прэзідэнта Расіі па эканамічных пытаннях Андрэя Іларыёнава, які даказвае наступнае: калі аб'ём інвестыцый перавышае, скажам, на 2 працэнты аб'ём валавога ўнутранага прадукту, то з часам менавіта на 2 працэнты вырасце і сам ВУП.

— А на якіх інвестараў, на вашу думку, мы можам разлічваць у першую чаргу?

— Думаю, нашай краіне трэба выкарыстоўваць любы шанец. Зараз беларускі бок вядзе перамовы з міжнародным валютным і сусветным банкам аб стабілізацыйных крыдытах. І гэта вельмі добра. Калі мы выканаем усе ўмовы і атрымаем сродкі, якія так патрэбны для развіцця беларускай эканомікі, гэта будзе азначаць, што Рэспубліка Беларусь — краіна, адкрытая для інвестыцый, і міжнародная супольнасць будзе адносіцца да нас з большым даверам.

У той жа час нельга недаацэньваць і нашы ўнутраныя рэсурсы. Па падліках спецыялістаў, на руках у нашага насельніцтва захоўваецца велізарная сума — каля

двух мільярадаў долараў. А ў вядомых фінансавых структурах мы просім намнога менш — 50, 100 мільянаў долараў, забываючы аб нявыкарыстаных уласных рэсурсах. Канешне, іншае пытанне — як зрабіць, каб гэтыя грошы працавалі на беларускую эканоміку? Чаму людзі аддаюць перавагу захоўванню грошай дома і не ідуць у банкі? Таму што да прыняцця новага кодэкса інвестыцыйны клімат быў для іх даволі неспрыяльным, сказваюцца высокі ўзровень інфляцыі. Інвестару ў такіх умовах нявыгадна ўкладваць грошы ў доўгатэрміновыя праекты, бо ён не ведае, што яго чакае праз год, два ці тры. Са спыненнем інфляцыі ў нас пачнуць працаваць многія эканамічныя інстытуты, і ў краіне з'явіцца нямала людзей, якія будуць гатовы ўкладваць грошы ў інвестыцыйныя праекты.

— На інвестыцыйную прыцягальнасць дзяржавы ўплываюць і іншыя аспекты, напрыклад, падатковая палітыка. Сёння на занадта высокія падаткі скардзіцца многія аічынныя вытворцы як з дзяржаўнага, так і прыватнага сектараў эканомікі. Ці чакаюцца якія-небудзь змены ў гэтай сферы? Чаму б нам не пераняць расійскі вопыт? Тым больш, ёсць двухбаковая дамоўленасць аб уніфікацыі беларускага і расійскага заканадаўства.

— Безумоўна, мы добра разумеем, што інвестыцыйны клімат у любой дзяржаве залежыць ад мноства фактараў: экалагічных, эканамічных, палітычных, узроўню фінансаванага стану і іншых. Гэта такія пласм праблем, якія трэба вырашаць у комплексе. І беларускія дэпутаты разам з урадам даволі сур'ёзна працуюць над гэтымі пытаннямі. У парламенце ўжо адбылося першае чытанне агульнай часткі новага Падатковага кодэкса, зараз на разглядзе знаходзіцца яго асобная частка. Вельмі спадзяюся, што прыняцце Падатковага кодэкса пасадынічае стварэнню больш прыцягальнага інвестыцыйнага іміджу дзяржавы. Правільны гультні павінны вызначацца законам, і ствараць такія законы трэба на стагоддзі, пазбаўляючыся ад мноства пастаноў і рашэнняў, якія прымаліся на розных узроўнях рознымі інстанцыямі і рабілі наша падатковае поле ў цэлым непрадказальным.

Калі гаварыць пра вопыт расіянаў, то зараз там ідуць размовы пра тое, каб устанавіць для суб'ектаў прадпрыемства адзіны падатак з абароту — 10 працэнтаў. Улічваючы, што ў Расіі зараз самая нізкая максімальная стаўка падаходнага падатку — 13 працэнтаў, — усё гэта, на мой погляд, можа прывесці да павелічэння даходнай часткі бюджэту, легалізацыі ўсіх даходаў, бо няма сэнсу іх утойваць.

Што ж датычыць уніфікацыі і гарманізацыі беларускага і расійскага заканадаўстваў, то гэта працэдура прадугледжана Дагаворам аб стварэнні Саюзнай дзяржавы і падпісанымі ў яго развіццё іншымі дакументамі. Але, на вялікі жаль, гэты працэс ідзе павольна. Хацелася б, каб ён паскорыўся, бо Расійская Федэрацыя зрабіла крок далёка наперад на шляху рэфармавання. У той жа час нельга і слепа капіраваць адно аднаго, паколькі мы маем свае асаблівасці і адрозненні. Расія — краіна, што вырабляе ў асноўным сыравіну і рэсурсы, а Беларусь застаецца вялікім «зборачным цэхам», якім яна была яшчэ ў савецкія часы.

Гутарыла Ларыса ЛАЗАР.

падарожжа ў брэст

“Калі гавораць аб мужнасці, успамінаюць Брэст, калі гавораць аб выпрабаваннях, успамінаюць Брэст, калі гавораць аб жыццях, аддадзеных за нашу зямлю, успамінаюць Брэст...” — пісаў Канстанцін Сіманаў.

ГОРАД, ЯКІ ўСМІХАЕЦЦА СОНЦУ

Сёння ў шматвяковым горадзе пражывае каля трохсот тысяч чалавек. Ён з'яўляецца адным з буйных прамысловых цэнтраў Беларусі, важным транспартным вузлом і культурным асяродкам з цікавымі і своеасаблівымі народнымі традыцыямі.

У нашы дні ў Брэсце дзейнічаюць больш за 50 прадпрыемстваў, сярод якіх каля дзесяці сумесных і замежных. Нават складана падлічыць, колькі людзей карыстаецца газавымі плітамі, дыванамі, панчошна-шкарпэткавымі вырабамі, лікёра-гарэлачнай прадукцыяй, што выпускаецца ў Брэсце. Колькасць спажыўцоў будзе вельмі значнай. Прадукцыя буйных прадпрыемстваў,

у ліку якіх Брэсцкі завод бытавой хіміі, швейная фабрыка “Надзея”, прамысловая фірма “Элма”, вельмі папулярныя ў краіне, што дазваляе рабіць аптымістычныя прагнозы. Мяркуюцца, з цягам часу гэтыя гандлёвыя маркі будуць цалкам канкурэнтаздольнымі на міжнародным спажывецкім рынку.

Тэхнічную дапамогу гораду аказвае міжнародная фінансавая карпарацыя. У 1993 годзе ў Брэсце, першым з беларускіх гарадоў, прайшоў аўкцыён па продажы аб'ектаў гарадской камунальнай маёмасці. Першая ў Беларусі свабодная эканамічная зона “Брэст” афіцыйна функцыянуе са снежня 1996 года.

Спакой і парадак на вуліцах горада дазваляе жыхарам пасля заканчэння працоўнага дня, тым больш тыдня плановай адпачынак у адпаведнасці з густам. Шырокая беларуская душа, яе вясёлы нораў маюць магчымасць раскрыцца ў так званых забаўляльных установах, якіх у Брэсце ўжо не адзін дзесятак. Сярод найбольш папулярных — клубы і дыска-клубы “Планета Рок”,

“Везувій”, “Італьянская кухня”, “Арлекіна”, рэстараны “Пекін”, “Індыя”... Аматыраў мастацтва запрашаюць Абласны тэатр драмы і музыкі, Тэатр лялек, выставачная зала, Брэсцкі краязнаўчы музей і яго філіялы.

Брэст — горад архітэктурных кантрастаў, дзе, напрыклад, на адной вуліцы ўжываюцца тэямнічая мінуўшчына і сучаснасць. Шмат будынкаў узнікла адносна нядаўна, у XIX стагоддзі, але ўжо сталі гісторыяй: краязнаўчы музей, касцёл Святога Крыжа, Свята-Сімяонаўскі сабор, будынак вакзала. Хочацца верыць, што сапраўднай каштоўнасцю пачатку XXI стагоддзя стане для нашых нашчадкаў і Свята-Уваскрэсенскі сабор, будаўніцтва якога яшчэ працягваецца.

Улады горада штогод праводзяць мерапрыемствы па захаванні гісторыка-культурнай спадчыны, у 2001 годзе з гэтай мэтай было патрачана 17,5 мільяна рублёў. Значныя сродкі пайшлі на выданне другой часткі кнігі “Памяць”, якая ўжо ўбачыла свет. У ёй падрабязна апісваецца гісторыя Брэста ад 1941 года да канца XX стагоддзя, прыводзіцца біяграфія людзей, жыццё якіх цесна звязана з Брэстам, горадам, дзе, спадзяёмся, назаўсёды паселяцца дабрабыт і спакой.

Таццяна ІВАНЮК.

дыпкур'ер

ІНДЫВІДУАЛЬНАЯ ПРАГРАМА ПАРТНЁРСТВА БЕЛАРУСІ І НАТО

Савет НАТО — вышэйшы палітычны орган Арганізацыі Паўночнаатлантычнага дагавора — зацвердзіў Індывідуальную праграму партнёрства Рэспублікі Беларусь і НАТО на 2002—2003 гады.

Праграма НАТО “Партнёрства дзеля міру” (ПДМ) пачала функцыянаваць у 1994 годзе. Асноўнай мэтай праграмы з’яўляецца развіццё даверу і ўзаемаразумення паміж членамі НАТО і краінамі-партнёрамі ў галіне бяспекі. У 1995 годзе Беларусь далучылася да згаданай праграмы, і міністр замежных спраў падпісаў Рамачны дакумент ПДМ. Асноўны аб’ём супрацоўніцтва Беларусі з Паўночнаатлантычным альянсам засяроджаны ў рамках індывідуальнай праграмы партнёрства (ІПП) Беларусі і НАТО.

Дзяржаўны сакратар Савета Бяспекі Рэспублікі Беларусь зацвердзіў падрыхтаваны Дзяржаўным сакратарыятам Савета Бяспекі, Міністэрствам замежных спраў, Міністэрствам абароны, Міністэрствам па надзвычайных сітуацыях, Дзяржаўным камітэ-

там пагранічных войск і Нацыянальнай акадэміяй навук праект ІПП Беларусі і НАТО на 2002—2003 гады. У студзені-лютым бягучага года супрацоўнікі Пастаяннага прадстаўніцтва Рэспублікі Беларусь пры НАТО правялі неабходныя ўзгадненні ў адпаведных дэпартаменты Сакратарыята НАТО, і 20 лютага 2002 года Савет НАТО зацвердзіў ІПП. Такім чынам, Індывідуальная праграма партнёрства Беларусі і НАТО на 2002—2003 гады ўвайшла ў сілу.

Беларусь выказала гатоўнасць удзельнічаць ў 19—ці накірунках супрацоўніцтва з Паўночнаатлантычным альянсам. Яе асноўнай асаблівасцю ў параўнанні з ІПП на 2000—2001 гады стала ўключэнне 5 дадатковых накірункаў супрацоўніцтва: “Планаванне, арганізацыя і кіраванне нацыянальнымі праграмамі ў галіне абарончых

даследаванняў і тэхналогій”, “Ваенная геаграфія”, “Гуманітарнае размяшчэнне”, “Меры палітычнага і ваеннага характару, накіраваныя супраць распаўсюджвання ядзернай, бактэрыялагічнай і хімічнай зброі” і “Стралковая зброя і лёгкія ўзбраенні”. Важна таксама тое, што ўпершыню ў ІПП на 2002—2003 гады закладзена правядзенне мерапрыемстваў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, у прыватнасці, па лініі Міністэрства па надзвычайных сітуацыях і Нацыянальнай акадэміі навук.

Прыярытэтным значэнне ў індывідуальнай праграме партнёрства Беларусі і НАТО на 2002—2003 гады, у прыватнасці, надаецца наступным сферам: узаемадзеянне пры ліквідацыі вынікаў надзвычайных сітуацый, кіраванне крызіснымі сітуацыямі, моўная падрыхтоўка, стралковая зброя і лёгкія ўзбраенні, дэмакратычны кантроль над узброенымі сіламі і абарончымі структурамі...

У 2001 годзе ў рамках праграмы ПДМ прадстаўнікі зацікаўленых беларускіх міністэрстваў і ведамстваў прынялі ўдзел у 59 мерапрыемствах, у тым ліку ў канферэнцыях, семінарах, стажыроўцы і іншых.

НЭВО ЗАВЕТО
ПСАЛМЫ
ПРИТЧЫ

Вальдэмар (Вальдо) Калінін — цікавы чалавек. Беларус па месцы нараджэння, цыган па духу, віцэ-прэзідэнт Рады цыганоў Англіі, лаўрэат прэміі Хірасімы, аўтар першага поўнага перакладу Бібліі на цыганскую мову, жыве ў Лондане. У Мінск прыязджаў толькі на адзін дзень, каб пагуляць з унукам і сустрэцца з сябрамі ды беларускімі цыганамі, сярод якіх кары-

стаецца вялікім аўтарытэтам. Пра магчымасць такой сапраўды эксклюзіўнай сустрэчы я даведаўся за некалькі гадзін да яе, і таму пытанні давалася занатоўваць "на каленях" у метро. Спачатку, вядома, спытаў, ці праўда, што ён нарадзіўся на Беларусі. А потым гутарка пацякла сама сабой. Вальдо Калінін — наш сённяшні госць.

Вальдо КАЛІНІН:

«ЦЯПЕР І ЁН НАС, ЦЫГАНОЎ, ЁСЦЬ СВАЯ БІБЛІЯ...»

— Вы нарадзіліся пад Віцебскам?
— Так. Вучыўся ў 2-й віцебскай сярэдняй школе. Потым у Расіі скончыў Цвярскі ўніверсітэт, факкультэт германскай філалогіі.

— Беларускую мову ведаеце ад нараджэння?

— Я чуў, як навокал гучала беларуская мова, вучыўся размаўляць і сам. У нас у сям'і шанавалася мова той зямлі, на якой мы жылі. А трэба сказаць, што беларускія цыганы мала вандруюць, жывуць больш асела, з узростам уладкоўваюцца на адным месцы.

— Пасля ўніверсітэта вы...

— Выкладаў. Трохі ў Вышнім Валачку. Потым мяне прызвалі ў армію, дзе я па сваёй ахвоце стаў дэсантнікам. Там адслужыў 13 месяцаў замест 3 год, бо меў вышэйшую адукацыю.

— Калі вы зразумелі, што гатовы перакласці Біблію?

— Такі покліч я атрымаў ад свайго далёкага дзядзькі Фёдора Клімовіча, цыгана, які, мабыць, быў адзіным вязнем сумлення сярод супляменнікаў — сядзеў у турме за веру ў 1960–1962 гадах. Ён пачуў, як я чытаў свае вершы, і сказаў: "Трэба Біблію перакладаць. Табе Бог даў". І калі я прыехаў да свайго сябра, прафесара Уладзіміра Мартынінскага, аўтара нямецка-беларускага слоўніка, ён заўважыў: каб рабіць такі пераклад, трэба добра ведаць тое, што ты перакладаеш. Дзве гэтыя сустрэчы і натхнілі мяне на пераклад. Але пачаў я работу, толькі калі авалодаў грэчаскай мовай.

— Колькі вам тады было год?

— Нямала — прыкладна 48.

— А ці патрэбны быў дазвол на пераклад?

— Я ні ў кога не пытаўся. Зрабіў спачатку адзін раздзел, разаслаў

яго многім паважаным людзям, якія ведалі цыганскую мову, і тыя прызналі, што пераклад добры. Параілі прадоўжыць гэтую справу...

— Каб перакладаць Біблію, напіўна ж, трэба мець нейкае благавенне...

— Вядома ж, я маліўся. Мяне благавіла Біблейскае грамадства Англіі і Біблейскі каледж у Белфасце (Паўночная Ірландыя). Яны мне моцна дапамаглі: я пачаў іншымі вачыма глядзець на пераклады, якія рабіў раней.

— Як успрыняло грамадства, у тым ліку і цыганскае, выхад цыганскай Бібліі?

— Грамадства нецыганскае ўспрыняло гэта з вялікім натхненнем. Цыганы-нехрысціяне таксама добра паставіліся. Цыганы-пратэстанты адразу пачалі крытыкаваць, маўляў, чаму не яны гэта зрабілі, і шукаць усялякія недахопы. А звычайныя цыганы, якіх вы часцей сустракаеце, аднесліся цудоўна: дзякуюць мне, просяць даць асобнік. Сёння, напрыклад, я мінскім цыганам раздаў усё, што ў мяне было з сабой.

— Куды пайшоў наклад гэтага выдання?

— Трэба сказаць, што выданне дабрачыннае і не падлягае продажу. А пайшло яно ў Беларусь, Расію, Украіну. Туды, дзе ёсць чытачы — славянскія цыганы. У Літву пакуль не, бо там дрэнна ведаюць цыганскую мову кірыліцай. Для іх трэба будзе выдаваць лацінай.

— Вы пішаце вершы?

— Пішу... Усё жыццё пісаў вершы. Першы мой верш надрукавалі ў газеце "Піянер Беларусі", калі мне было 11 год. Пасля, у Расіі, пачаў пісаць па-руску. Уплыў жа зрабіла сустрэча з савецкім паэтам Валянцінам Дзяменцьевым,

які паслухаў мяне і спытаў, чаму я не пішу на сваёй мове. Я сказаў, што мае мовы — беларуская, цыганская... Ён і параіў пісаць па-беларуску. Пасля службы ў арміі пачаў глыбей цікавіцца і вывучаць цыганскую мову. Бо спачатку мне, вядома, было прасцей скласці верш па-беларуску.

— Вы сябе лічыце больш паэтам ці навукоўцам?

— Я б хацеў, каб маё імя застаўся сярод паэтаў-перакладчыкаў. Бо Біблія — гэта ж вяршыня паэзіі... Як навуковец, заканчваю кнігу "Нарысы гісторыі, культуры і сацыялагічнага развоу балтыйскіх цыганоў". На Захадзе ў мяне выйшла шмат артыкулаў на англійскай, французскай, нямецкай мовах. Але галоўнае — Біблія. У гэтай кнізе надрукаваны Новы Заповіт, Псалмы і Притчы. Але ж 13 лістапада 2001 года я завяршыў пераклад усёй Бібліі, і яна хутка павінна выйсці асобнай кнігай. Там будзе храналогія цыганскіх падзей, цыганскі слоўнік, яўрэйская гісторыя ў параўнанні з цыганскай.

— Ці ёсць упарадкаваныя правілы цыганскай мовы?

— Першы афіцыйны цыганскі буквар быў створаны ў 1926 годзе маскоўскімі цыганамі Мікалаем Панковым і Нінай Дударовай з дапамогай прафесара Сергіеўскага. Потым ужо пачалі рабіць нешта ў Румыніі, Венгрыі, Славакіі. У Латвіі выдалі Евангелле.

— Ці спрабаваў хто да вас перакласці Біблію на цыганскую мову?

— Я не першы. Прынамсі, з балтыйскіх цыганоў, да якіх належу і я, першы пераклад зрабіў цыган-місіянер Яніс Нэлейманіс у 1933 годзе ў Рызе. Ён пераклаў Евангелле паводле Іаана на мову цыганоў Латвіі, якая вельмі адрозні-

ваецца ад мовы нашых цыганоў. Былі і іншыя спробы, але ніхто да гэтага не рабіў поўных ці хаця б значных перакладаў.

— Як вы любіце адпачываць і дзе адпачываеце душой?

— Я, як і ўсе, люблю прыроду, каб сядзець дзесьці пад яблынькай, піць гарбату, каб не дуў моцны вецер, каб я нешта чытаў-глядзеў. А дзе ёсць вада, я ўсюды купаюся.

— Што вы чытаеце зараз і што лічыце асабліва значным у беларускай літаратуры?

— Зараз перачытваю Гарадзецкага і Купалу, нешта па-англійску. А тым, хто хоча зразумець Беларусь, я раю чытаць і перачытваць Караткевіча. Бо гэта вялікі сын беларускай зямлі, вялікі паэт і адзін з нямогіх, хто так шырока, моцна, па-філасоф-

ску перадаў беларускасць і даў знаць пра яе свету.

— Якая ваша любімая страва ці кухня?

— Шчаўе і грыбы. У беларускіх цыганоў няма нейкай адмысловай кухні, ёсць толькі страва, якая называецца зумі, крышку падобная да беларускай заціркі.

— Якім бы вы хацелі бачыць агульнапрыняты вобраз цыгана?

— Добрыя коні, веселасць, дружба, шчасце...

— Спадзяюся, так яно і будзе. Дзякуй вам за цікавую размову!

НА ЗДЫМКУ: (злева — направа) старшыня аб'яднання цыганоў Швецыі Фрэд ТАЙКОН, В.КАЛІНІН, Рахім БУРАН, дырэктар цыганскага тэатра "Праліпэ" ў Мюнхене.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

Мэк тэ жывае Беларуско чыб,
тэ явэа бахтага мануша
тэ Беларусь, савэ
ісын лалла-ілэскірэ!

Няхай жыве Беларуска мова,
блуглачлені яе народ з
вялікім сэрцам!

Вальдэмар Калінін
(Вальдо)

прэзентацыя

ДЛЯ БЕЛАРУСАЎ ВІЛЬНЯ БОЛЬШ ЧЫМ ПАРЫЖ

У Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры адбылася прэзентацыя чарговага зборніка гістарычнай літаратуры з серыі "Бацькаўшчына", складзенага Сяргеем Панізьнікам і падрыхтаванага да друку выдавецтвам "Юнацтва".

А прысвечаны зборнік Вільні — гораду, з якім цесна пераплялася гісторыя Беларусі. Як адзначыў Сяргей Панізьнік, старажытная Вільня была сталіцай Вялікага княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага, цэнтрам скарынаўскага кнігадрукарства, калыскай "Нашай долі" і "Нашай нівы", творчай радзімай для Н.Арсенневай, М.Багдановіча, З.Бядулі, К.Буйло, У.Жылкі, Я.Коласа, Я.Купалы, М.Танка, З.Верас... Сапраўднай творчай "меккай" Вільня была і застаецца зараз для нашых сучаснікаў. Яе вобраз натхняе многіх беларускіх паэтаў і мастакоў, гісторыкаў і

фатографу, для якіх Вільня значыць больш, чым для іншых творчых людзей Парыж. Таму зразумелая тая вялікая колькасць аўтараў, чые гістарычныя даследаванні, праявіліся ў вершаваных творах ўвайшлі ў зборнік... Генадзь Кахановскі і Іван Шамякін, Рыгор Барадудлін і Францішак Багушэвіч, Максім Гарэцкі і Янка Купала, Лявон Луцкевіч і Зоська Верас... Няхай мяне прабацаць дзсяткі іншых, мной не згаданых.

Пра значэнне выдання анталогіі, прысвечанай "беларускай" Вільні, на вечарыне гаварылі вядомыя гісторыкі Генадзь Кісялёў і Адам Мальдзіс, дырэктар Музея гісторыі беларускай літаратуры Леанід Хадкевіч, мастак і аўтар вершаў, надрукаваных у зборніку, Рыгор Сітніца... Гучалі вершы, успаміны пра віленскія

вандроўкі і незабыўныя сустрэчы на віленскай зямлі. І можа лепш за ўсё агульны настрой вечарыны выказаў Людэка Сільнова ў сваіх "Літоўскіх арабесках":

О Летува! Маё каханне
Душы і цела парыванне!
Сустрэчны вецер студзіць скроні,
Я — сярод вершнікаў пагоні.
У глыб вякоў пятуць, нясуцца
Жаданні, трызненні, пачуцці...

НА ЗДЫМКАХ: новы "Зборнік гістарычнай літаратуры"; складальнік зборніка Сяргей ПАНІЗЬНІК і даследчык Адам МАЛЬДЗІС.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

Год бягучы цікавы на мастацкія выставы. І, напэўна, адной з самых значных на ўсім яго працягу застанеца "Дынастыя", якая аб'яднала творцаў з аднаго радаводнага гнязда. Для вытокаў — легендарная постаць Уладзіслава Галубка, чалавека абсяжных творчых магчымасцей. Ён стаяў ля вытокаў беларускага тэатра, быў нязменным кіраўніком Беларускага тэатра дзяржаўнага тэатра, вядомага яшчэ пад назвай вандруйнага. Менавіта тут ярка раскрыўся яго шматгранны талент арганізатара, настаяніка, рэжысёра, акцёра. Галубку, як вядома, першаму прысвоілі (1928 год) званне народнага артыста БССР.

КАРАНІ І ГАЛІНЫ РАДАВОДНАГА ДРЭВА

Але пачынаў ён свой творчы шлях у 1906 годзе як літаратар — паэт, празаік, публіцыст. У 1913 годзе ў Пецярбургу выйшаў зборнік "Апавяданні", ад якога пачаўся натуральны шлях у драматургію, дзе ягоны прасякнуты народным духам талент праявіўся найбольш поўна, паслядоўна і цэласна. Колькасць напісанага — каля паўсотні арыгінальных беларускіх п'ес — сама за сябе гаворыць! Яны і склалі той грунт, падмурак, на якім узрасла арыгінальная з'ява, вядомая пад назвай "тэатр Галубка". У гэтым тэатры, апрача вышэйзгаданага, Уладзіслаў Галубок быў і нязменным мастаком-дэкаратарам, бо валодаў да ўсяго яшчэ і бясспрэчным талентам мастака-жывапісца, удзельнічаў у шэрагу рэспубліканскіх выстаў. Аўтарытэтныя беларускія энцыклапедыі згадваюць такія яго пейзажы, як "Раніцай", "Туманы", "На рацэ Бярозае", "Сож".

Творчая асоба, як бачым, выключная, незвычайная. І хто ведае, якіх мастацкіх вршыняў мог бы дасягнуць гэты чалавек! Але час быў іншым. На завяршэнні жыццявага лёсу Уладзіслава Галубка стаіць трагічная дата: 28 верасня 1937 года. Тлумачэнні тут лішня. Такім чынам, званне народнага было заменена на не менш афіцыйнае — "вораг народа". Таму і дайшла да нас толькі часцінка з матэрыяльна ўвасобленага гэтым Майстрам. А што вялікая літара чалкам прыдатная для абазначэння зробленага ім, засведчылі напісаныя алегам у класічнай традыцыі, напоўненыя шчымлівым пачуццём роднасці пейзажы і краявіды "Вёска Валынцы", "Рака Цнянка", "Наваколле Гомеля", "Хата Рыбака", што дэманстраваліся на выставе "Дынастыя". Вось і ўсё!

Куды шырэй тут прадстаўлены Яўген Ціхановіч, які быў жанаты з дачкой У.Галубка, спазнаў на сабе цень "ворага народа", але найгоршага пазбегнуў і яшчэ багатым і рухавым чалавекам ва ўзросце дзевяноста гадоў прысутнічаў на адкрыцці гэтай выставы. Такім чынам, асабіста для

яго выстава была юбілейнай. Знайшліся і такія, хто з улікам трагічнага лёсу цесця, абставіў часу імкнуўся паказаць шануюнага Яўгена Мікалаевіча гэтакім беларускім дысідэнтам. Але навошта і каму патрэбны яўныя нацяжкі?! Бо не пра тое, каб насаліць уладзе, а каб да яе прытасавацца, думалі тады, у 30-я гады, а сваюкі "ворагаў народа" нават больш, чым хто. І гэта добра відаць па творчасці Яўгена Ціхановіча. Найбольш яскравы прыклад — выкананне ім у нацыянальным стылі славутага куфэра, у які быў пакладзены і ўручны вядомы "Ліст беларускага народа вялікаму Сталіну". У стылі класічнага сацыялістычнага рэалізму намаляваны сапраўды (выбачайце за таўталогію) класічныя працы мастака, такія, як "Падзел зямлі", "Свята Перамогі 9 мая 1945 года ў Мінску", "Партызаны ў разведцы" і многія іншыя, што пісаліся на працягу некалькіх дзесяцігоддзяў. Іх прыналежнасць да пануючага, адзінага тады ў мастацтве стылю зусім не зніжае іх вартасці, калі яны пазначаны рукою майстра, выхаванага на класічных узорах рэалістычнага мастацтва. Бо, пагодзімся, не так і важна, хто адлюстраваны на партрэтах, а з погляду мастацтва важней тое, як, на якім узроўні намаляваны гэты партрэт. Ды, зрэшты, модныя на той час партрэты герояў вайны і працы ўвасаблялі зусім не горшых, а якраз у асноўным лепшых людзей, што жылі, працавалі і ваявалі ў імя светлай будучыні, у якую яны, зноў жа ў асноўным, шчыра верылі. І калі на сваіх карцінах мастак выяўляў такую ж шчырасць, працавітасць і майстэрства, то хіба мы маем права скаса паглядаць на зробленае ім! І яшчэ невядома, ад якіх стыляў і модных павеваў застанеца больш у набытку нашага мастацтва, скажам, праз сто ці дзвесце гадоў? Бо нездарма ж, мабыць, сёння на Захадзе, які даўно пераступіў і адышоў ад класічных традыцый, высока цэняцца якраз творы (вядома, лепшыя), выкананыя ў стылі

сацыялістычнага рэалізму.

Іншая справа, што метада гэты рабіўся ўсё больш кансерватыўным, стрымліваў пошук і рух, без чаго мастацтва асуджана на выміранне. У большасці мастакоў пачынаў пераважаць халодны разлік, знікала цеплыня і шчырасць, непасрэднасць, імкненне роздумна асэнсоўваць далёка не ідэальную рэчаіснасць. Наколькі такое душэўнае "абледзяненне" закранула Яўгена Ціхановіча — сказаць цяжка, бадай што, па выставе немагчыма, бо, зразумела, любы мастак не будзе сёння дэманстраваць тое, што не можа ўсхваляваць сучаснага глядача. Выставіць жа яму, і апрача "сацрэалізму", ёсць што, бо былі ж пасля сталінізму змены, ды яшчэ якія вызначальныя як ў грамадстве, так і ў мастацтве! Яўген Ціхановіч, насуперак перажытаму, імкнуўся не толькі ісці ў рытме часу, але і быць наперадзе. І заўсёды заставаўся нацыянальным, арганічна-беларускім мастаком.

У 60-я гады, калі пачынаюць адчувацца першыя прыкметы адраджэння, ён найбольш актыўна працуе ў жанры графікі, стварае сотні экслібрысаў з выявамі дзяржаўных, грамадскіх і культурных дзеячаў Беларусі — Ф.Скарыны, К.Каліноўскага, Янкі Купалы, Якуба Коласа, У.Галубка, А.Міцкевіча... З экслібрысам выходзіць і за межы Бацькаўшчыны. У 1972 годзе ў венгерскім горадзе Дунайварашы адбылася персанальная выстава Я.Ціхановіча, якую пасля закрыцця мастак падарыў гораду. Удзячныя дунайварашцы абралі яго сваім ганаровым грамадзянінам і запрасілі да сябе ў госці, але Яўген Мікалаевіч так і не здолеў скарыстаць такой нагоды.

Імя Яўгенавага брата Валянціна Ціхановіча прыходзіла да нас з маленства разам з цікавымі кнігамі

пра жывёл, родную прыроду, якую ён надзвычай любіў і ўслаўляў як мастак і пісьменнік. Апрача гэтага, валодаў талентам карыкатурыста і актыўна супрацоўнічаў з часопісам "Вождь".

Але як мастак найбольш цікавым і творча арыгінальным мне уяўляецца сын Яўгена Ціхановіча Генрых. Бо бацька ўсё ж раствараўся, скажам так, у стылі эпохі. Генрых Ціхановіч ішоў, як творчая індывідуальнасць, сваёй выразна акрэсленай і адметнай дарогай. Яму ўласцівы трагізм светаўспрымання, што выяўлялася і тэматычна, і ў танальнасці колераў, і ў саміх прыёмах малявання. Ён ці не вастрэй з сучасных мастакоў (у гэтым напрошваецца паралель з пісьменнікам Алесем Адамовічам) адчуваў пагрозу ўзрыву свету ў трэцяй сусветнай вайне. Такім чынам, сэнс чалавечага існавання страчваў перспектыву і ператвараўся ў абсурд. І "героямі" яго выкананых і мадэрнісцкіх стылі карцін становяцца тэхнізаваныя пачвары альбо таксама пачварныя вынікі чалавечай дзейнасці: награвашчаныя ў бязладдзі і бессэнсоўнасці бомбы, ракеты, іншая вайсковая тэхніка.

Уражвае, глыбока западае ў душу і памяць мастацкае палатно "Дзяды ў Курапатах", дзе сярод лесу ў атачэнні памінальных свечак у глыбокім роздуме аб перажытым народам і аб сваім уласным лёсе знерухомеў, здранцвеўшы, сам мастак Генрых Ціхановіч. Задумацца было над чым. Асабліва з улікам трагедыі, якая на чужыне (вучыўся па стыпендыі ў Барселоне) напаткала яго сына Яна. Ян Ціхановіч пачынаў сваю дарогу ў мастацтве і з першых крокаў выявіў сябе здольным і арыгінальным творцам як у маляванні старажытных вулак Барселоны, так і свайго роднага, беларускага...

Неўзабаве трагічна абарвалася жыццё і самога Генрыха Ціхановіча. Вось такі, з яўнай перавагай трагіка-драматычнага, лёс гэтай таленавітай дынастыі.

Яўген ЛЕЦКА.

НА ЗДЫМКАХ: 90-гадовы Яўген ЦІХАНОВІЧ на выставе "Дынастыя"; Генрых Ціхановіч. "Бітва пад Оршай"; Ян Ціхановіч. "Гродна ноччу"; Яўген Ціхановіч. "Падзел зямлі".

Клавдзія ВРАБ'ЁВА нарадзілася ў жніўні ваеннага 1941 года ў вёсцы Рэчыца Чэрыкаўскага раёна, што на Магілёўшчыне. Расла без бацькі, ён загінуў у 1943 годзе. З матуляю працавала ў калгасе, а пасля школы — на Крычэйскім птушкакамбінаце, маслазаводзе. Скончыла Мінскі педагагічны інстытут, працавала ў дзіцячых дашкольных установах сталіцы, Мінскім гарана. Вершы пачала пісаць у сталым узросце.

Клавдзія ВРАБ'ЁВА

БЕЛАРУСКАЯ МОВА

Мова матчына, бацькава мова — Беларуская мова мая.

Як прыгожа тут кожнае слова!
І гучыць, быццам спеў салаўя!

Нібы сонейка ў шчасці і ў горы.
Ласку дорыць, як звон ручая,
Аб мінулым са мною гаворыць
Непаўторная мова мая.

Забівалі, гразей аблівалі —
Ўваскрасала, стагоддзі жыла.

І любіць нам яе не давалі —
Мова роднай, як маці, была.

Не цурайся, мой дружа, вытокаў.
Зразумееш і ты спакваля:

Трэба мову ўзняць так высока,
Каб прызнала яе ўся Зямля.

ПАЖАР

Гарыць, аж стогне лес зялёны.
Гараць ялінкі, сосны, клёны.

Знікае звер, знікае птушка,
Вужака сцелецца і стужкай.

Што ж ты зрабіў,
нядбайны чалавечы?

Чаму прыроду так знявечыў?
Не прабяжыць тут

працавіты муравейка,
Не заспявае песню

звонка салавейка.

Згарыць ушчэнт усё, датла,
Зямля счарнее,

што зялёнаю была.

А вецер злосна будзе баляваць
Ды клубы пылу, попелу ганяць.

Гадоў жа колькі трэба ім,
Зялёным дрэўцам маладым,

Каб зноў паўстаць ва ўсёй красе,
Каб імі цешыліся ўсё!

ЖУРАВЫ

Журавы у вырай адлятаюць,
Родныя мясціны пакідаюць.

Сумна так, маркотна ўсё курльмучы,
Нібы лета за сабою клічуць.

Лес, лугі, азёры і балоты
Пакідаць ім, пэўна, неахвота,
Ім ляцець далёка, ой, далёка,
А таму і тужаць у аблоках.

Ранню вясной да нас ізноў
Дружна прыляцяць

з чужых краёў.

Радасным курльканнем сваім
Будуць абуджаць лугі, гаі.

Я на танцах танцавала,
Хлопца там сабе прыдбала.

Дужы ён такі, высокі,
Не акінуць нават вокам.

Хлопец, мо ты зухаваты,
Правядзі мяне да хаты.

Я на прызбу паднімуся
І з табою абнімуся.

весткі з суполак

УКРАЇНА

Паважаныя сябры! Ужо другі год маем магчымасць атрымліваць газету "Голас Радзімы" і вельмі ўдзячныя нашым землякам за гэта. Інфармацыя, якую мы чытаем у газеце, з'яўляецца асновай для правядзення вуснага часопіса "Весткі з Радзімы" на нашых сходах.

У сваю чаргу, хацелася б паведаміць аб падзеі, якая адбылася ў Севастопалі зусім нядаўна і выклікала вялікую

цікавасць не толькі сярод беларусаў, але і ўсяго насельніцтва горада.

Спадыёмся, што наша зваротная сувязь будзе больш частай і поўнай.

Ала ГАРЭЛІКАВА,
старшыня праўлення
Севастопальскага
гарадскога аддзялення
Усеўкраінскага
аб'яднання "Беларусь".

У ГОНАР СЛАВУТАГА ЗЕМЛЯКА

У Севастопалі адбылося ўрачыстае адкрыццё мемарыяльнай дошкі ў гонар А.Казарскага па вуліцы, якая носіць яго імя.

Арганізатары гэтай урачыстасці — Севастопальскае гарадское аддзяленне Усеўкраінскага аб'яднання "Беларусь": старшыня праўлення дэпутат гарсавета Ала Гарэлікава, дэпутат гарсавета Віктар Яўлашкін, генерал-маёр Уладарад Якімовіч і іншыя.

Агульнымі намаганнямі праз 170 гадоў пасля смерці нашага слаўнага земляка — камандзіра брыга "Меркуры" увекавечана памяць аб яго бессмяротным подзвігу на Чорным моры.

У час адкрыцця мемарыяльнай дошкі гучалі ўзнёслыя словы прадстаўнікоў Чарнаморскага флоту РФ і ВМС Украіны,

грамадскіх арганізацый горада аб вялікай дружбе і братэрстве славянскіх народаў.

Дошку асвяціў айцец Мікалай. Адкрыццё дошкі было адзначана выкананнем гімна горада "Легендарны Севастопаль" і праходжаннем ганаровай варты.

Пасля завяршэння мітынгу адбыўся святочны канцэрт, падрыхтаваны ўдзельнікамі мастацкай самадзейнасці беларускага аб'яднання і дзіцячага клуба "Данка".

Людміла МАЛЬКО,

член праўлення
Севастопальскага
аддзялення Усеўкраінскага
аб'яднання "Беларусь".

зваротная сувязь

КЫРГЫЗСТАН

Беларускі культурны цэнтр "Крыніца" ў Кыргызскай Рэспубліцы вітае супрацоўнікаў рэдакцыі. Вялікі вам дзякуй за рэгулярную дастаўку газеты, якая звязвае нас з Радзімай.

З павагай

Н.МІРОНАВА,
старшыня БКЦ "Крыніца".

ІТАЛІЯ

Прывітанне дарагой Беларусі, а таксама ўсім вам, мае родныя!

Дзякуй за "Голас Радзімы".

Чытаю не спяшаючыся і з кожным нумарам усё лягчэй засвойваю надрукаванае на роднай мове.

Усім, хто будзе святкаваць Вялікдзень у маі, зычу добрага настрою, светлых думак.

У нас на каталіцкі Вялікдзень было цёплае добрае надвор'е.

Абдымаю ўсіх вас, мае родныя.

Заўсёды ваша

Леанарда МАЛЕЕВА.

Мілан.

В.ПАЎЛОВІЧ.

кантакты і дыялогі

У апошнія гады ў Японіі былі выдадзеныя кнігі Васіля Быкава і Святланы Алексіевіч. А ў нас пераважаюць публікацыі перакладаў у перыёдыцы (выключэнне складае аднатомнік Коба Абэ). Мы дамаўляемся, што пачнем абменьвацца інфармацыяй, вершаванымі тэкстамі для анталогій (падрадакоўнікі ў нас ужо ёсць каму рабіць). А можа, Японскі ПЭН-цэнтр яшчэ і дапаможа каму прыехаць на Гашкевічаўскія чытанні.

На развітанне Такасі Цудзіі падпісвае мне сваю кнігу "Канец граніцы", перакладзеную на рускую мову Наталляй і Васіліем Галаўнінымі.

А вечарам адбылася сустрэча ў Доме вучоных з японскімі славістамі. Арганізатарам выступіў прафесар Джун-ічы Сато. Прыехалі вучоных і выкладчыкі з Токіо і бліжэйшых гарадоў. Мяне папрасілі каратка раскажаць пра Беларусь, яе культуру. Пасля гэтага я ўручыў ад імя асацыяцыі ганаровыя дыпламы найбольш заслужаным для Беларусі даследчыкам — Джун-ічы Сато, Руносукэ Курода (ён рыхтуе новы,

Працяг. Пачатак у №№ 12-15.

БЕЛАРУСЬ — ПОЛЬША

Шаноўная рэдакцыя!

Прапаную вам допіс "У дар музею". Хочацца, каб пра дапамогу, якую аказвае Музею гісторыі і культуры горада Оршы грамадзянін Польшчы Ежы Чаеўскі, даведалася больш людзей як у нашай краіне, так і за яе межамі. Вы ведаеце, як цяжка цяпер з бюджэтным фінансаваннем устаноў культуры, асабліва ў правінцыі, таму спонсары і мецэнаты нам вельмі патрэбныя.

З найлепшымі пажаданнямі шчасця ў жыцці і плёну ў творчасці.

Віктар ЛЮТЫНСКІ,
дырэктар музея ГКО.

У ДАР МУЗЕЮ

На карце Рэчы Паспалітай, што пабачыла свет у 1570 годзе, гарады Шчэцін і Орша размешчаны на супрацьлеглых баках дзяржавы. Вялікая адлегласць паміж імі і цяпер: першы "прытуліўся" на самым захадзе Польшчы, другі — на самым усходзе Беларусі. Але гэта не перашкаджае шчэцінскаму інжынеру і заўзятаму аматару даўніны Ежы Чаеўскаму лічыць сябе аршанцам. Наведаўшы летась Музей гісторыі і культуры Оршы, ён паабяцаў дапамагчы яго супрацоўнікам у вывучэнні і адлюстраванні ў экспазіцыі таго перыяду, калі нашы народы жылі ў адзінай дзяржаве. Падарункі не прымусілі доўга чакаць: першы быў на Каляды, другі — у сакавіку. Навуковая бібліятэка музея папоўнілася паўсотняй кніг на польскай мове па гісторыі, геральдыцы, картаграфіі, вайскавай справе і мастацтву. Сярод іх фундаментальнае 10-томнае выданне "Польскі гербоўнік" К.Нясецкага, шыкоўны факсімільны двухтомнік слаўтай "Хронікі польскай, літоўскай, жамойцкай і ўсяе Русі" М.Стрыйкоўскага, "Матэрыялы да гісторыі маёнткаў" Р.Афтаназі, "Гісторыя Беларусі" М.Космана. Вялікую цікавасць уяўляюць шматлікія копіі архіўных дакументаў, карт, карцін і гравюр XVI—XIX стагоддзяў. Падараныя матэрыялы будуць прадстаўлены на выставе, прысвечанай 935-годдзю Оршы, на святкаванні якога Е.Чаеўскі запрошаны ў якасці ганаровага гасця.

стасункі

Мікалай ПЯТРОВ, БелТА.

ЦЭНТР СКАНДЫНАЎСКИХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ

У Еўрапейскім гуманітарным універсітэце ў Мінску адбылася цырымонія адкрыцця Цэнтра скандынаўскіх даследаванняў ЕГУ.

У адкрыцці цэнтра прынялі ўдзел прадстаўнікі акадэмічнага згуртавання Беларусі і Швецыі, пасольства Швецыі ў нашай краіне, Міністэрстваў замежных спраў і адукацыі Беларусі.

НА ЗДЫМКУ: у час цырымоніі рэктар Еўрапейскага гуманітарнага універсітэта прафесар Анатоль МІХАЙЛАЎ (злева) і рэктар Універсітэта Паўднёвага Стэкгольма прафесар Пер ТУЛБЕРГ.

латвія

ВЕЧАР БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ

Нядаўна Балтыйскі рускі інстытут у Рызе ў рамках праекта "Міравая культура" правёў вечар беларускай культуры.

Да прысутных звярнуўся з прывітальным словам Часовы Павераны ў справах Беларусі ў Латвіі Віктар Іваноў. Ганаровымі гасцямі тут былі сакратары пасольства Беларусі ў Латвіі Дзмітрый Шкурдз, кіраўнік Адміністрацыі Прэзідэнта Латвіі Альгерд Тыпанс, дырэктар Дэпартамента нацменшасцей Латвіі Айна Балашка, прадпрымальнікі асацыяцыі "Беларускі шлях" Валянціна Піскунова і Янка Кабановіч, рэдактар газеты беларусаў Латвіі "Прамень" Лявон Шакавец, народная лекарка Любоў Міронава, старшыня таварыства "Світанак" Таццяна Казак, вядучая радыёперадачы "Беларусы Латвіі" Таццяна Касуха, дырэктар Беларускай школы ў Рызе Ганна Іванэ, мастакі Вячка

Целеш і Васіль Малышчыц, а таксама нямала іншых шаноўных людзей. Ад беларускай дыяспары ў Даўгаўпілсе тут меў радасць быць аўтар гэтых радкоў.

Дзіцячы ансамбль "Вавёрачка" выхаванцаў Беларускай школы ў Рызе і народны ансамбль рыжскіх беларусаў "Надзея" парадвалі беларускімі песнямі і вершамі. Мастакі-беларусы аб'яднання "Маю гонар" выставілі свае работы, да якіх была праяўлена непадробная цікавасць. Тут мне пашчасціла ўпершыню пачуць песню "Зязюля" кампазітара Сяргея Калеснікова на мае словы ў выкананні маладой таленавітай спявачкі Ілены Варатніковай.

Станіслаў ВАЛОДЗЬКА.

ЯПОНСКИ ДЗЁННИК

Адам МАЛЬДЗІС

значна большы слоўнік і граматыку беларускай мовы для японцаў і загадчыку кафедры славістыкі Такійскага універсітэта Тэтсушыро Ішыі, пасля чаго разам сфатаграфаваліся на памяць. Пачаўся, як заўсёды ў такіх выпадках, абмен кнігамі, сувенірамі, візіткамі. Старшыня таварыства "Японія—Беларусь" Таццо Хорыяі перадаў мне камплект свайго перыядычнага выдання. Нечаканай і прыемнай аказалася сустрэча з сужонствам беларусаў, якія пусцілі тут трывалыя карані: Наталля Іванова кіруе ва ўніверсітэце Басэда міжвузаўскім студэнцкім тэатрам "Канцэрт", які воль ужо 30 год выступае на рускай мове, а Алег Баршай займаецца, здаецца, бізнесам. З'ява даволі рэдкая, калі ўлічыць моўны бар'ер і пэўную закрытасць японскага грамадства. Новыя знаёмыя раіць мне адшукаць у Мінску, ва ўніверсітэце, выкладчыка японскай мовы Фурусаву Акіра, у якога добрыя поспехі ў навучанні.

Вярнуўшыся ў гатэль і паглядзеўшы па тэлевізары апошнія паведамленні, я пераканаўся, што бен Ладэна яшчэ не злавлілі. Але да ваенных дзеянняў абодва бакі рыхтуюцца сур'ёзна. Прымуся страх распаўзаюцца па планеце... Каб адагнаць ад сябе змрочныя думкі, узяўся за кнігу Такасі Цудзіі. Аказваецца, ён сапраўды вельмі ўплывоў чалавек. Як гаворыцца ў прадмове "Падвойнае жыццё пана Цуцумі, або Бізнесмен, які бачыць сны", гэта "шырокавядомы прадстаўнік аднаго з самых багатых прадпрымальніцкіх кланаў у краіне, кіраўнік магутнай гандлёва-інвестыцыйнай групы "Сэзон", якая валодае сеткай універмагаў і супермаркетаў, гасцініцамі, кампаніямі па аперацыях з каштоўнымі паперамі, рэстаранамі, рэкламнымі фірмамі. Цуцумі — закана-

даўца мод у сферы гандлёвага бізнесу, смелы інвестар, што праславіўся кідкімі і рызыкаўнымі аперацыямі. Для мільёнаў японцаў яго імя стала сінонімам вялікіх, дакладней, вельмі вялікіх грошай". А з выгляду такі сціплы, стрыманы. І на свае гады непадобны. Як і Джун-ічы Сато. Японцы доўга выглядаюць маладжава. Чаму? Паспрабую разабрацца. Аднак вернемся да Такасі Цудзіі. Многія ў Японіі не разумелі, навошта яму яшчэ і пісьменніцтва. Але, як прызнаўся аўтар "Канца граніцы" аўтару прадмовы, яму "яўна цесна ў шкуры бізнесмена", ён жыве нібы ў двух вымярэннях. Сэйдзі Цуцумі і Такасі Цудзіі — гэта "два розныя чалавекі, у жыцці яны не судакранаюцца".

Цікава, ці можа пра сябе сказаць так хто з беларускіх пісьменнікаў, якія захапіліся прадпрымальніцтвам? Скажам, Яўгеній Будзінас ці Аляксандр Патупа?

26 кастрычніка

Чакаючы прызначанай сустрэчы з прадпрымальнікам Аляксандрам Кайрысам, рашыў крыху арыентавацца па карце, прайсціся па Токіо. Бо калі ты які горад не перамераеш нагамі, то, лічы, яго не ведаеш. Асабліва ўражае цэнтральная Гіндза.

Пра стаўленне японцаў да рэчаіснасці мы даволі доўга гаварылі з Аляксандрам Кайрысам, уладжэнцам Беларусі. Раней у яго была сумесная фірма ў Мінску, аднак высокія падаткі, непрадказальнасць прымусілі яго канчаткова перабрацца ў Токіо, дзе ён узначальвае Міжнародны даследчыцкі фонд. Пра свае справы гаворыць неахвотна, а пра сумесныя навуковыя і літаратурныя праекты — са зразумелым скепсісам. Ажывіўся мой субсідэнік, калі я спытаўся ў яго, хто яму Сцяпанас Кайрыс, муж нашай пэтэсы Цёткі і вядомы літоўскі дзеяч. Аказалася — сваяк. Наша размова завяршылася кароткай вандроўкай па горадзе і — абедам, на які пад'ехала з беларускага пасольства (займаецца там пытаннямі культуры) жонка нашага суайчынніка — японка (але добра валодае рускай мовай і, здаецца, ужо разумее па-беларуску).

літаратурная старонка

— Бо бензапіла, як і машына, на бензіне, — растлумачыў яму Брызін і выключыў тэлефон.

Ніна Цымішкіна, ці, як яна сама называла сябе, Нінэль, што, як і ў выпадку з Артурам Сініцыным, не надта стыкавалася з прозвішчам, была дома, але дзверы адчыняць, ядыма, не заспяшалася.

— Ідзі да курвы, — сказала яна Брызін. — Тут табе не бардэль. Да ўжо гэтага: Нінэль, у пасцель! А для ўсяго астатняга — Нінка.

— Нінэль, — пайшоў прыніжацца Брызін, — зараз у мяне няма з сабой грошай, але толькі за тое, што ўпусціш, з мяне дзвесце пяцьдзесят.

— А чаму дзвесце пяцьдзесят? — спытала зацікаўленая Нінэль.

— Ну трыста, — накінуў Брызін. — Клянуся.

— Спадзяюся, не рублямі аддасі? — адчыніла дзверы Нінэль. Была яна, як заўсёды, у незашпіленым шаўковым халаціку на голае цела, і голай яна хадзіла, як даволі хутка пасля знаёмства з ёй зразумеў Брызін, не з таго нават, што сап-раўды выглядала спакуслівай даўды секс-бомбачкай, а таму, што го-ласць і была яе сутнасцю. Па-за гэтай голай сваёй сутнасцю Нінэль Цымішкіна ўся і адрознівалася.

— Артур у цябе быў сёння ўночы? — прайшоўшы ў пакой з шы-рачэзным ложкам пад ружовым балдахінам, дзе і выяўляла сваю сутнасць Нінэль, спытаў без прэ-амбулы Брызін.

— Быў, — не стала таіцца Ні-нэль. — І чуў, як ты да мяне ла-маўся... Нашто ты яму зубы выбіў, прыдурак?

Брызін біўся з Сініцыным не першы раз, яго раздражняла ў самалюбёным Артуры ўсё: як ён з іголаккі апранаўся, як паліў найтонкія, пидарскія нейкія цыгарэ-ты, як хадзіў балеруном, як размаў-ляў, еў і піў, адтапырваючы мезе-нец, а найбольш, бадай, раздраж-няла ўдачліваць гэтага пісклявага павіяна, які, калі і на гаўне пасліз-нецца, дык ўсё адно на грошы ўпадзе. Цвярозы ён яго трываў, бо што было рабіць, а п'яны, калі не мог сябе кантраляваць, зрываўся. І для ўчарашняга мардабою Нінэль была толькі зачэпкай, хай з ёй спіць хоць табун, ён жа сам яе Сініцыну і пад-сеяў, але Брызін састроіў адчайна-вінаваты твар і сказаў:

— Узраўнаваў я, Нінэль, так, што асляпіла... Таму і ламаўся да цябе. Калі б адчыніла — забіў бы.

Нінэль сціснула кулаккі на грудзях:

— А Божа!.. Ты кахаеш мяне, Брызін?

— Што ты ўсё Брызін, Брызін!.. Андрэй я, а не Брызін! — падвысіў ён голас — і адрозніваўся су-

цішыўся: — Выбачай, я нават не думаў, што так... Усё ж неяк было па п'янцы, па гульбе... Аказалася, што я і піў з таго, што не з табой.

— А што табе замінала быць са мной?.. Я цябе ніколі не выганяла.

— А сям'я? Жонка?.. — І, коратка ўздыхнуўшы, нервова паля-паўшы па кішэнях, нібы ў хваля-ванні шукаў цыгарэты, Брызін вы-даў галоўнае:

— Сёння я разышоўся з ёю.

— Што?.. Як разышоўся?

— А як разыходзяцца?.. Я не ведаю, дагэтуль не даводзілася. Мая першая жонка памерла пры родах, цудам дачка засталася жывая. А Таісі я проста сказаў, што мы болей не муж і жонка, бо

і Нінэль пайшла, і была ў сваёй сутнасці сапраўды салодкай...

— Давай усё ж падумаем, як яго ўламаць, — запальваючы цыгарэ-ту, сказаў Брызін.

— Не дам — і ўламаецца, — пра-стадушна сказала Нінэль. — Чаго тут думаць?

Брызін гэта нечакана торгнула.

— Што, ён так да цябе?..

— А ты да мяне як? Да мяне хіба іначай можна?.. — не прамінула скакетнічаць і кошкай пацерлася аб Андрэя Нінэль. — Хай сабе ён пеўнік, але ж з хвосцікам...

— Правільна, не давай, — ска-заў Брызін. — Ну яго...

— Ну, дык ну, — згадзілася Нінэль.

— Ты пра што занукала?

— Нам гэта залішне, — сарамлі-ва сказаў хлапчук, засаромеўшы-ся зусім не з лішку масла.

— А гэта табе яшчэ зарана, — адварнуў яго за плечыкі Брызін. — Ідзі пакуль бліны есці, а то не ўсё ў цябе вырасце.

— Маўчы, — штурхнула яго ў спіну Нінэль. — Хутка твой змен-шчык на бліны прыйдзе.

— А ў цябе масла скончылася! — пацягнула ўжо да вясёлага Брызін.

— Нічога, — супакоіла яго Нінэль.

— Не першы блін, каб комам. — І яна зачынілася ў сваёй сутнасці з шырокім ложкам і ружовым бал-дахінам, пакінуўшы Брызін з яго-най місай праблем на тым самым месцы, дзе толькі што са сваім спо-

падносіла тэлефон да вуха — і на-рэшце рыбінай выкруцілася з прасмоленых канатных абдымкаў.

— Ты чаго так доўга трубку не бярэш?

— Занятая.

— Чым?

— З мурынам цалуюся.

— Дзе?

— У скверы.

— Гэта не найлепшае месца.

— Чаму?.. Нармальнае. Сёння цёпла, мурын не мерзне.

— А гэта не найлепшы жарт.

— Бо не жарт, таму і не най-лепшы.

— Дык ты не жартуеш?

— Не.

— А інстытут?

— Прагуляла.

— З мурынам?

— З мурынам. Але ў яго такія белья зубы — ты б не стрываў, каб не выбіць.

— І ты пры ім так жартуеш?

— Дык ён жа мурын...

— Маша!

— Што?

— Кінь свае жарцікі! Дурныя нейкія!

— Усё, кінула.

— І каб я такога не чуў болей!

— Чаго?..

— Таго!

— Чаго таго?.. Ты чаго злуеш-ся?.. Памагчы чым-небудзь?

— Не.

— А чаго звоніш?

— Так. Я проста так і пазваніць ўжо не магу?

— Ды ўсё ты можаш... Што з табой такое?

— Нічога.

— Ты дзе?

— Нідзе.

— Ты дома?.. На рабоце?..

— Ты калі з інстытута вернеш-ся? Я ключы згубіў...

Пакуль яны размаўлялі, негр не губляў дарма часу, цёрся шчакою аб шчаку Машы, цягнуўся да яе з пацалункамі, яна адпыхвала яго — і ўрэшце такая некамафортная сітуацыя негра абырдыла, ён пад-няўся і танцорнай жырафай па-дыбаў па скверы. Брызін ча-мусьці гэта пакрыўдзіла.

— Алё, — усур'ёз устрывожа-ная, гукнула праз паўзу Маша, абыякава зірнуўшы на экзатычны танец жырафы. — Ключы табе Таісія пакінула.. Але дзе ты?

— У Сініцына.

— І што ён табе сказаў?

— Ён сказаў, каб я табе сказаў, а ты свайму негра сказала, што я белья зубы ягоны на белым сподачку пералічу.

— Ты не ў Сініцына.

— Я не ў Сініцына.

— Дык дзе ты і што з табой?

— Я ж табе сказаў: я нідзе. І нічога са мной...

Убачыўшы, што Маша пачала азірацца, Брызін адключыў тэле-фон і з аркі каля Саюза кампазі-тараў, адкуль спіленіў за ўласнай дачкой, нырнуў у старыя двары і падаўся імі далей да Нямігі, дзе быў ягоны офіс, а за офісам і га-раж. Пара было колы займець ды ў Прагу ехаць, бо дзень пераваль-ваў на другую палову.

Маша ніколі не маніла. Ні яму, ні каму б там ні было. Не тое, каб яна не ўмела казаць няпраўду, іншым разам любімага дачка любімага бацькі такое выдумляла, што вушы вялі, але тое былі фантазіі, якія ля-талі над побытам і не тычыліся штодзённых узаемаадносін са сваімі і чужымі людзьмі. "Без маны ў жыцці болей адбываецца ўсяго астатняга", — з упэўненасцю каза-ла Маша, не ўдаючыся ў падрабяз-ныя тлумачэнні таго, што мела на ўвазе і што ўяўлялася ёй цалкам зразумелым без каментарыяў.

Уладзімір НЯКЛЯЕЎ

ПРАГА

Аповесць

я кахаю іншую. Ды мы і не былі мужам і жонкай. Так жылі.

— Я не веру табе, — ужо ва ўсё паверыўшы, спалохана сказала Нінэль. — Не, я не веру...

— Пазвані, — падняў трубку тэ-лефона Брызін. — Можаш да Таісі, можаш да Машы... Я адрозніваў і ёй усё сказаў, чаго тут цягнуць?..

— І што цяпер будзе? — спыта-ла Нінэль. — І як мне з Артурам?..

— З Артурам праблема, — пак-лаў трубку і пацёр далонямі скроні Брызін. — І не толькі ў цябе. У мяне таксама. Ён мне ўсё—такі сябар, але надта крыўдлівы, ты ж яго ведаеш, і цяпер з нічога можа выкруціць такое...

— Ніякі ён табе не сябар, — пе-рапыніўшы Брызін, адрозніваў да-несла на Сініцына Нінэль. — Сё-ння зраніцы ты ён некаму званіў і ска-заў, што з табой у яго ўсё.

— Як гэта ўсё? — зрабіў выгляд, што не зразумеў яе, Брызін. — Па п'янцы па зубах стукнуліся — і ўсё? Не можа быць, нешта ты не тое пачула. Ён жа мужык.

— Ой, які ён мужык! — ускінула полы халаціка Нінэль. — Пеўнік на штакі.

— Выбачай, але для мяне гэта не мае значэння, — стрымана ска-заў Брызін, стараючыся не спы-няцца позіркам на Нінэль, з якой, як толькі шаўкова ўзляцеў ха-лацік над яе сутнасцю, яму адрозніваў занеярпелася пералаяецца пад ружовы балдахін.

Нінэль, зразумеўшы яго па-свойму, пакрыўдзілася.

— Як, не мае значэння?

— Ну, разумееш, Артур мне як брат, якога ў мяне няма, як част-ка мяне самога. І, можа, нават большая, чым я сам.

— Што ж ты сам сабе ў зубы не даў? — даволі ўдала для яе сутнасці пажартавала Нінэль.

— Праз такіх жанчын іншым разам і браты б'юцца, — упаў тварам у яе калені Брызін, абняў яе — і Нінэль затрапятала. — Я хачу быць з табой, Ніна... Ідзі да мяне, Нінэль...

— Калі зусім не дам, дык не ўламаецца... Пасля ўсё ж дава-дзеца даць, каб даламаць... А так за што?

— Ну, дай, — з болям у голасе сказаў Брызін. — Але раз! і апошні.

— Табе будзе балюча? — лас-кава паглядзіла яго Нінэль.

— Невыносна, — адварнуўся Бры-зін ад каханай, каб яна не бачыла пакут на ягоным твары і слёз у яго-ных вачах. — Толькі ён мне ўсё ж амаль брат... І як толькі падумаю, што мы страцім адзін аднаго ў гэтым жыцці... Не, не магу. Зрабі гэта, Нінэль. Толькі адзін раз, заклінаю цябе!

— Адзін брат, дык і адзін раз, — разважліва сказала Нінэль. — А нашто два?

Брызін пачаў збірацца.

— Дык з цябе трыста? — пра-водзячы яго да дзвярэй, не забы-лася ўдакладніць Нінэль.

— Як абяцаў, — уважліва паг-лядзеў на яе Брызін. — Але я быў падумаў, што цяпер гэта ўжо так...

— Так я для цябе даражэй абы-дуся, Андрэй... Значна даражэй.

— Добра, дарагая мая, — пях-чотна абняў яе на развітанне Брызін. — Трыста, а пасля ўсё а-статняе. Толькі вярні мне брата.

І тут у дзверы пазванілі.

— Брат вярнуўся, — без асаблі-вага спалоху сказала Нінэль. — Ба-чыш, як хутка. Што рабіць будзем?

— Не адчыняй, — прашаптаў Брызін. — Няма цябе дома.

— Дык я ключ яму дала сё-ня... Скуль я ведала?

У дзверы пазванілі яшчэ раз і, пачакаўшы, ціха пастукалі.

— Добра, — рашыўся адчыніць Брызін. — Адыдзіся — голая тут.

У дзвярах стаяў хлапчук са сподкам у руках.

— Выбачайце, болей няма ў пад'ездзе нікога, а мяне па сусе-дзях паслалі. У нас масла скон-чылася, а мама бліны недапекла. Нам якую лыжку...

— Пачакай, зараз! — крыкнула з кухні Нінэль. І ў разлятайным сваім халаціку вынесла пачак масла.

— На.

дачкам стаяў хлапчук. А Нінэль яшчэ сказала з-за дзвярэй:

— Разлаваў ты мяне пад ка-нец, Андрэй. Не ведаю, чаму, але разлаваў і сапсаваў настрой.

У Брызін ужо нестала часу на тое, каб разбірацца ў прычы-нах злосці і кепскага настрою Ніны Цымішкінай, і ён толькі па-думаў, што, канечне ж, курва Нінэль — не дачка Маша, якая ста-раецца не засмучаць любімага бацьку. Праўда, неяк яно так выг-лядае, што і адно, і другое — трохі за грошы. Грошы, грошы, грошы...

Яны могуць буль-буль — пата-нуць, фыр-фыр — адляцець, і на-огул дзір-мір-зір — пад бензапі-лу папасці... Галаву Брызін усе яшчэ не адпусціла, хоць Нінэль і памагла. Гэта ці з Нінэль, ці не з Нінэль, а галаве памагае. Мы толькі праз гэта тым і займаемся, а вы думаеце, што з-распусты. Стаміўшы галавы ў напружаным мысленні... А лекі ў нас якія? Якая ў нас, тваю маць, фармакалогія?!

Па скверыку насупраць аптэкі ішла дачка Маша ў абдымку з віхлявым неграм, які падаваўся ў рытм хады ўзад—ўперад галавою і выкручваў у бакі нагамі, думаючы, мусіць, пра сябе, што ён грацыёз-ная жырафа. Не, ну з неграм, дык з неграм, зараз не шасцідзесятая гады, Брызін і сам лячыў галаву з негрыцянкамі, але чаму з гэтым? Не ў тым сэнсе, што Брызін яго ведаў ці не ведаў, горшы ён ці лепшы за іншых неграў, але чаму з ім? Ды Брызін яго ўпершыню бачыў!.. Ён нават уявіць не мог, што Маша за-мест інстытута цягаецца з неграм!

Кінуўшы жырафіцца, нібы рап-там музыка скончылася, негр аб-валіў Марыю Андрэюну Брызін на лаву, абвіўся вакол яе прасмо-леным канатам і — і яны пачалі цалавацца.

Брызін набраў нумар сотавіка любімай дачкі. Не перапыняючы інтымнага працэсу, Маша залезла адной рукой у сумачку, дастала тэлефон. Брызін чакаў, чакаў, ча-каў, а яна паволі, паволі, паволі

Працяг. Пачатак у № 15.

Аляксандр ПУШКІН КАЗКА ПРА ЗАЛАТОГА ПЕЎНІКА

"Цар ты наш! айцец народа! —
Лямантуе ваявода: —
Валадар! бяда! прачніся!" —
"Што такое?... Суніміся... —
Цар няўцямна пазяхае... —
Што там, га?... Бяда?... Якая?"
Ваявода растлумачыў:
"Пеўнік зноў бяду пабачыў;
Страх сталіцу агарнуў..."
У акно Дадон зірнуў, —
Бачыць: пеўнік скача ўлет
І паказвае на ўсход.
Што ж — тут нечага марудзіць:
"Гэй, хутчэй! На коней, людзі!"
Цар на ўсход кагорту шле, —
Сын старэйшы на чале.
Пеўнік тут жа ўтаймаваўся,
Шум заціх, і цар суняўся.

Восем дзён прайшло паціху,
А ад войска — ані слыху:
Бойка там была ці не? —
Данясення сын не шле.
Пеўнік зноў пачаў гукаць.
Кліча цар другую раць;
Сына меншага збірае —
Брату ў помач пасылае.
Пеўнік чуйны зноў аціх.
Вестак зноў няма ад іх!
Зноўку восем дзён праходзіць;
Людзі ў страху дні праводзяць;
Пеўнік зноў крычыць-гукае,
Рату трэцюю склікае
І на ўсход вядзе Дадон —
Сам — на поспех ці ў палон?..

Крочаць воі дзень і ноч,
Стомлена глядзяць наўзбоч:
Ні пабоішка, ні стану,
Ні магільнага кургана
Не відно — пусты абшар.
Што за цуд? — мяркуе цар.
А ўжо восьмы дзень праходзіць,
Войска ў горы цар прыводзіць.
І паміж высокіх гор
Бачыць шоўкавы шацёр.
Ля шатра, нібы ў пустыні, —
Анікога; а ў цясыне
Раць пабітая лжыць.
Да шатра Дадон бяжыць...
Перад ім — страшней вайны! —
Два ягонныя сыны,
Без шаломаў і без латаў,
Кожны дзідаю працяты,
І не вораг бойку правіў:
Брата брат жыцця пазбавіў.
Ходзяць коні па траве,
Па крывавай мураве...
Цар — у голас: "Дзеці, дзеці!
Гора мне! якія сеці
Вам сплялі ў чужых раях?
Гора! смерць прыйшла мая!"
За царом загаласілі
Усе як ёсць; пад небам сінім
Ад нізін да сэрца гор
Стогн стаяў... І тут шацёр
Расхінуўся... І дзянніцай
Шамаханская царыца
Ў праманістым ззянні зорным
Павіталася з Дадонам.
Як на сонца птушка ночы,
Цар глядзеў царыцы ў вочы
І прад ёй забыў нібыта
Пра сыноў сваіх забітых.
А яна перад Дадонам
Усміхнулася з паклонам,
За руку яго ўзяла
І ў шацёр свой павяла.
Там за стол яго садзіла
Ды прысмакамі карміла,
Адпачыць на ложка клала —
На парчовых пакрывалах.

І пасля, праз тыдзень роўна,
Быў скароны безумоўна
Прагнжосцю цар Дадон,
Здаўся чарам у палон.

І нарэшце, цар дадому
З войскам рушыў, і, вядома,
З ім была царыца тая —
Прыгажуня маладая.
Ехаў цар, і ўсцяж гуло
Перад ім навін кубло.
А ў сталіцы ля вярот,
Шумна іх сустрэў народ, —
Беглі ўсе за калясніцай,
За Дадонам і царыцай;
І вітаў усіх Дадон...
Раптам сябра бачыць ён:
У натоўпе ў шапцы белай,
Нібы лебедзь, пасівелы —
Знаўца зорак і мудрэц.
"А, здарова, мой айцец, —
Цар звяртаецца паважна. —
Падыходзь бліжэй! Што скажаш?" —
"Цар, — мудрэц яму ў адказ, —
Разлічыцца, пэўна, час.
Помніш? за маю паслугу
Абяцаў ты мне, як другу,
Волю першую маю
Выканаць, нібы сваю.
Падары ж ты мне дзянніцу —
Шамаханскую царыцу..."
Цар здзіўлена пазірае.
"Што ты — клёк згубіў? — пытае: —
Ці нячысцік розум твой
Звёў у спрэчку з галавой?
Што ў плузды свае ты ўзяў?
Я, вядома, абяцаў,
Ды жаданням ёсць граніца!
І нашто табе царыца?
Знаеш ты — хто я? ці не?! —
Папрасі лепш у мяне
Хоць казну, хоць чын баярскі,
Хоць каня з канюшні царскай,
Хоць паўцарства — аддаю!"
— Не-е — я на сваім стаю!
Падары ты мне дзянніцу,
Шамаханскую царыцу", —
Так адказ мудрэц трымаў.
Цар аж плюнуў і сказаў:
"Ну й нахабнік! Дык, лічы,
Будзеш ты цяпер ні з чым.
Вось вароты, вось дарога, —
Прыбярэце прэч старога!"
Быў заўпарціўся стары,
Ды не любяць звад цары;
Па ілбе Дадон жазлом
Хватануў — і той нічком
Паваліўся і сканаў.
А царыцын смех лунаў:
Ха-ха-ха ды хі-хі-хі! —
Не палохаюць грахі.
Цар, хоць быў і ўсхваляваны,
Усміхаўся ёй старанна.
А калі пад'ехаў ён
Да харомаў, тут пад звон,
На вачах ва ўсёй сталіцы,
Пеўнік — шась да калясніцы;
Як маланка, праляцеў
І цару на цемя сеў,
Дзеўбануў — і ўміг прапаў...
Мёртвы цар на дол упаў,
Апусцела калясніца —
Шамаханская царыца
Знікла ўмомант, як пры ім
Не было яе зусім...

Казка казкай, ды — намёк:
Малайцам на добры ўрок.

Пераклад з рускай мовы
Васіля ЗУЁНКА.

калекцыя

«Аўтамабіль на далоні...»

Кожны з нас нешта збірае. Ці, можа, збірай. Маркі, манеты, піўныя коркі, запалкі, аўтаграфы... Мінчанін Сяргей Малышава збірае аўтамабілі. Але не спяшайцеся зайздросціць яму. Самая вялікая машына з ягонай калекцыі змесціцца ў сярэдняй... кішэні! А большасць — на далоні. "Аўтамабіль на далоні" — так і называлася выстава, што праходзіла нядаўна ў Доме-музеі І з'езда РСДРП. Там мы і пазнаёмліся з Сяргеем.

Сяргей ужо і сам не памятае, калі пачаў збіраць машынікі. Купляў, дарылі, мяняў... Так і назбіралася пад тысячу. Але ён кажа, што па агульнапрынятых мерках гэта зусім няшмат. Ягоны сябра Сяргей Піпчанка мае прыблізна такую ж калекцыю, а больш на Беларусі ніхто сур'ёзна гэтым не займаецца. Колькі год таму ў нас нават быў клуб "Мікрамадэль", але і ён разваліўся. Наогул, збіраць мадэлі аўтамабіляў — занятак не танны. Але дужа цікавы. Каб гэта пацвердзіць, Сяргей прапанаваў згадаць старонкі гісторыі мадэлей...
Усё пачыналася ў 20-х гадах XX стагоддзя, калі ў Еўропе і Амерыцы з'явіліся першыя мадэльны аўтамашыны. Спачатку іх вытворчасцю займаліся фабрыкі цацак, што, канешне, адбівалася на якасці мадэлей, на якія часта ставіўся інерцыйны механізм. 3-за прымітыўнага выканання і толькі далёкага падабенства да арыгіналаў тыя мадэльныя машыны было назваць, хутчэй, цацкамі.

З цягам часу ўсё больш фірмаў пачалі спецыялізавацца на вытворчасці аўтамабільчыкаў. Мадэлі рабіліся больш дасканалыя. Напрыканцы 30-х якасць аўтамабільчыкаў значна палепшылася, але росквіт вытворчасці мадэлей прыпаў на 50-я, пасля перапынку, звязанага з другой сусветнай вайной. У СССР "маштабныя" аўтамабілі пачалі рабіць у 1971 годзе. Спачатку па тэхналогіі брытанскай фірмы Dinky Toys, якая выпускала "Масквіч-408", былі зроблены колькі "Масквічоў". Потым пайшлі "Жыгулі" ды "Волгі" ўласнай распрацоўкі. За мяжой савецкія мадэлі ацэньваліся вельмі высока, каштавалі дарага.

Сёння ва ўсім свеце існуе каля 200 фірмаў, якія вырабляюць машынікі. Некаторыя займаюцца літаральна ювелірнай работай — узгаўляюць у мадэлі такія дробныя дэталі, як дыскі на калёсах, заклёпкі ды балты. Каштуюць, праўда, такія мадэлі таксама па ювелірнаму, бо вырабляюцца часцей за ўсё невялікімі партыямі — да 1 000 адзінак. А, наогул, цяпер мадэліруецца ўсё, што рухаецца: ад лімузіна "Лінкольн" да трактара "Беларусь". Маштабы розныя: ад 1:5 да 1:220. Найбольш распаўсюджаныя — 1:18, 1:25, 1:43, 1:50, 1:87. Існуюць адмысловыя крамы па продажы ма-

дэлей; калісьці такая была і ў Мінску... Цяпер мадэлі можна набыць у аддзелах "Цацкі" вялікіх універмагаў ды на кірмашах.

Але час спыніцца на калекцыі нашага земляка Сяргея Малышава. Яна падзяляецца на некалькі тэматычных частак. Першая — мадэлі аўта, якія раней рабілі ў Расіі былым СССР. Бясконцыя "Жыгулі", "Волгі" ды "УАЗікі"... Зялёныя і чорныя, вясельныя ды міліцэйскія, юбілейныя і алімпійскія... Ёсць нават самаробны "Запарожац".

Другая частка — мадэлі вытворчасці замежных фірмаў ўсяго свету. Сярод экспанатаў ёсць лімузіны такіх вядомых людзей, як Джон Ленан, Іосіф Сталін, Арнольд Шварцэнгер, папа рымскі, Шарль дэ Голь, Джон Кенэдзі, Філіп Кіркораў і нават 600-ты "Мерс", на якім ездзіць Прэзідэнт Пуцін. Прычым машына дэ Голя зроблена з фігуркай уладальніка, а прэзідэнт Кенэдзі паказаны ў аўта за хвіліну да забойства.

Трэцяя частка — спецтэхніка. Тут бульдозеры, ваенная тэхніка, пажарныя, самазвалы і нават трактары "Беларусь".

У калекцыі ёсць і такія цікавыя экспанаты, як першыя паравыя колы, "Інвалідка" з кінафільма "Аперацыя "Ы", фургон з "Месца сустрэчы змяніць нельга", аўта Бэтмана з аднайменнага фільма...

Скажу па сакрэту, што я сам маю невялікую калекцыю машынак — таму і зацікавіўся. Але складаецца яна ў асноўным з мадэлей французскай фірмы Bburago, якія каштуюць прыкладна 3-5 долараў і нізка цэняцца ў прафесійных колах. Кошт жа добрай айчынай мадэлі вагаецца ў межах 5-10 долараў; замежнай — ад 20 і болей. Я на свае вочы бачыў машынку, якая каштуе мінімум 1 000 (!) долараў.

Але такая — мара нават прафесіяналаў. Я ж буду памаленьку і далей збіраць сваю калекцыю, якая зараз складае больш за 50 аўтамабільчыкаў. Тое ж можа рабіць і кожны, хто мае цікавасць і трохі свабодных грошай. Бо як жа прыемна адчуваць, што ў цябе дома стаяць "Мерседэсы", "Ферары" ды "Ламбарджыні"!

І хай хто паспрабуе сказаць, што яны неспраўдныя!

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

На здымку аўтамадэлі Сяргея Малышава.

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суйчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854-Тыраж 2 082 экз. Заказ 878. Падпісана да друку 15. 4. 2002 г. у 12.00.
Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку»
(220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя, тэл./факс), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82.